

ÉRTESZÉK A HUNGÁR KÖNYVTÁRSÁG
Alfoglalásai és Füzetek 1-3. Tomusok
Budapest, V., Nagyterem tér 1-3.

Archivum: 94

@ János költés és könyvtár-ügye
és annak felvételése.

A Tanácsköztársaság Könyvtárügye

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
 VI., Andrásy-ut 12, I. :: Telefon: 84-31.
 Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A könyvtárügyi politikai megbízottak
 hivatalos lapja.

Könyvtáraknak, könyvtárosoknak és munkástanácsok közreművelődési osztályainak ingyen, magánosoknak évi 12 korona. Egyes szám 60 fillér.

Az országos könyvtárügy vezetői.

70.638/1919. sz.

III/b. ügyoszt.

Kinevezem *Dienes László* elvtársat a könyvtári ügyek megbízottjává és megbízom a Könyvtárügyi Tanács megszervezésével.

Budapest, 1919. márc. 30.

P. H.

Lukács György s. k.
 népbiztos helyettes.

70.638/1919. sz.

III/b. ügyoszt.

Kinevezem *Kóhalmi Béla* elvtársat a könyvtári ügyek helyettes megbízottjává és megbízom a Könyvtárügyi Tanács megszervezésével.

Budapest, 1919. márc. 30.

P. H.

Lukács György s. k.
 népbiztos helyettes.

A közoktatásügyi népbiztosság könyvtárügyi rendeletei. *)

Könyvgyűjtemények bejelentése.

— A K. N. 1. sz. rendelete 70831/1919. sz. —

A köztulajdonba vett egyesületek helyiségeiben, palotákban, továbbá szakegyesületi és más célokra rekvirált helyiségekben talált könyvgyűjtemények azonnal bejelentendők a Szabó Ervin-könyvtárban (Városi Nyilvános Könyvtár, IV., Károlyi-utca 8. Telefon 120-15.)

Budapest, 1919. márc. 29.

Lukács György s. k.,
 népbiztos-helyettes.

Vidéki könyvtárak megfelelőbb elhelyezése és elhagyott vidéki magánkönyvtárak ügyében.

A közoktatásügyi népbiztosság felhívja a vidéki munkástanácsokat, hogy ha járási vagy megyei székhelyeken olyan közkönyvtár van, mely eddigelé meg nem felelő, proletárolvasók számára hozzáférhetetlen helyiségben volt elhelyezve, addig is, míg részletesebb utasításokat nem kapnak, hogy ezek részére megfelelő helyiséget rekviráljanak és jelentsek be intézkedésüket a könyvtárügyi megbízottaknál a Szabó Ervin-könyvtárban (Budapest, IV., Károlyi-u. 8.).

*) A bejelentések helye most már nem a Szabó Ervin-könyvtár, hanem a Könyvtárügyi politikai megbízottak hivatala: VI., Andrásy-ut 12, I. Tel.: 84-31.

Ugyanitt jelentendők be azok az őrizetbe vett vidéki könyvgyűjtemények is, amelyeket felszabadult egyletek helyiségeiben, palotákban, szakegyeleti vagy más célra rekvirált helyiségekben elhagyva találtak.

Budapest, 1919. ápr. 2.

Lukács s. k.,
 népbiztos.

Kulturális célokat szolgáló helyiségek lefoglalása.

— A Közoktatásügyi Népbiztosság 6. K. N. számú rendelete. —

A közoktatásügyi népbiztosság az összes oktatási vagy kulturális célokat szolgáló épületeket, helyiségeket (iskolák, főiskolák, tanintézetek, muzeumok, laboratóriumok stb.), továbbá a multban diákszallók, internátusok, diákmenzák céljaira berendezett vagy az utóbbi időben ilyen célra lefoglalt épületeket, helyiségeket — további intézkedésig — saját kezelésbe veszi.

Ez a rendelet kiterjed olyan penziókra is, amelyekben eddig tulnyomóan vagy kizárólag diákok (diákleányok) laktak.

Mindaddig, amíg a fentjelzett épületek (helyiségek) kezelése vagy esetleges más célokra való igénybevétele felől a népbiztosság az illetékes hatóságokkal más megállapodásra nem jut — ezen épületekben (helyiségekben) való bárminemű akár magánosok, akár hatóságok részéről való rekvirálás és beavatkozás tilos.

A rendelet ellen vétők felett a forradalmi törvény-szék ítélkezik.

Budapest, 1919. április 7.

Közoktatásügyi Népbiztosság.

A könyvtárak köztulajdonba vételéről s az Országos Könyvtárügyi Tanács, valamint Munkás- és Katonatanácsok könyvtárügyi alosztályainak megalakításáról s ezek feladatairól.

— A Közoktatásügyi Népbiztosság 22. K. N. rendelete. —

1. §. A Magyarországi Tanácsköztársaság az ország lakosságának könyvvel s a hozzá vezető segédeszközökkel (bibliográfiák, katalógusok stb.) való ellátását állami feladatnak tekinti. Ezért tehát köztulajdonba és kezelésébe vesz minden tudományos és közművelődési könyvtárat, amennyiben az a hivatali kézikönyvtár kereteit túlhaladja. Ezen rendelet alapján köztulajdonná válnak az eddig állami és községi tulajdonban lévő könyvtárakon kívül az összes közművelődési intézmények, nem állami tanintézetek, hivatalok, egyházak, rendek stb. könyvtárai a hozzájuk tartozó összes ingatlannal és ingósággal.

2. §. Az egész ország tudományos és közművelődési könyvtárügyének központosított ellátása és irányítása céljából a közoktatásügyi népbiztosság egy *Országos Könyvtárügyi Tanács* és ennek segédszervétül egy *Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet* felállítását rendeli el s ezzel egyidejűleg megszünteti az eddig fennálló Muzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsát, valamint a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségét. Ez utóbbi köteles hivatali helyiségeit, felszereléseit, személyzetét az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet rendelkezésére bocsátani.

3. §. A megyék, a városok és községek könyvtárügyének intézése az Országos Könyvtárügyi Tanács irányítása alatt a helyi Munkás- és Katonatanácsok feladata. E célból a Közoktatási Népbiztosság elrendeli, hogy a falusi, városi, járási és megyei, Budapesten a kerületi és központi Munkás- és Katonatanácsok kebelén belül alakult művelődési osztályok, amennyiben ez szükségesnek mutatkozik, külön könyvtárügyi alosztályokat alkossanak, melyek végrehajtják a tanácsok rendeleteit, a területükön elhelyezett könyvtárak gazdasági ügyeit vezetik, munkáját ellenőrzik, erre vonatkozólag intézkedéseket kezdeményeznek s amennyiben hatáskörükbe tartozik, foganatosítanak s a helyi könyvtárügyre vonatkozó kérdésekben saját kezdeményezésükből vagy felhívásra a felettes tanácsoknak és az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak véleményt adnak. Amennyiben külön könyvtárügyi alosztályok nem alakulnak, mind ez a művelődési osztályok feladata.

4. §. A fennálló könyvtárak átvételét, valamint átszervezését az illetékes munkás- és katonatanácsok teljesítik az Országos Könyvtárügyi Tanács irányítása szerint, mely erre vonatkozóan részletes utasításokat dolgoz ki s szükség esetén állandó vagy ideiglenes könyvtárügyi megbizottat küld ki a munkás- és katonatanács könyvtárügyi alosztályába a szervezés elvei egységes keresztülvitelének biztosítására és a munkástanács szakszerű támogatására.

5. §. Külön rendelet intézkedik az egyesületi és magánkönyvtárakról.

6. §. Az Országos Könyvtárügyi Tanács megalakulásáig ennek hatáskörét a könyvtárügyi politikai megbizottakra ruházom.

Budapest, 1919 április 28.

Közoktatásügyi Népbiztosság.

Kpm. 67/19. sz.

A veszélyeztetett magánkönyvtárakról és eladó könyvtárak kényszerfelajánlásáról.

— A Közoktatásügyi Népbiztosság 23. K. N. számú rendelete. —

1. §. Kezelés és őrizet nélkül maradt, vagy bármiként veszélyeztetett magán- és családi könyvtárak köztulajdonba vétetnek. Az ilyen könyvtárak azonnal bejelentendők a Közoktatásügyi Népbiztosság könyvtárügyi megbizottainál (Budapest, VI., Andrassy-ut 12, I. em.)

2. §. Oly esetekben, amikor az elkallódás veszélye fenyeget, köteles mindenki (tehát nemcsak a könyvek volt tulajdonosa, hanem bárki, akinek a könyvekről és azok veszélyeztetéséről tudomása van) a helyi munkás- és katonatanácsnak a könyvek hollétééről jelentést tenni. A helyi munkás- és katonatanácsok a jelentés vétele után haladéknélkül gondoskodni tartoznak a könyveknek azonnali elszállításáról, megfelelő elhelyezéséről és leltározásáról.

A helyi munkás- és katonatanácsok kötelesek a tett intézkedésekről a leltár átküldésével 48 órán belül jelentést tenni a könyvtárügyi megbizottaknak.

3. §. Az 1. §-ban foglalt feltételek hiányában (tehát akkor is, ha a könyveket veszély nem fenyegeti) köteles mindenki, aki könyv vagy bármiféle nyomtatványunikum birtokában van, ezt jegyzék és pontos leírás mellett a könyvtárügyi megbizottaknak bejelenteni.

4. §. Magánosok, akik akár egész könyvtárat, akár a könyvtár jelentős részét áruba bocsátják, kötelesek előbb gyűjteményüket vagy értékesíteni kívánt részét a könyvtárügyi megbizottaknak felajánlani. Az értékesítés szabaddá válik, ha a könyvtárügyi megbizottak írásban közlik, hogy a felajánlott könyvgyűjteményre nem tartanak igényt és az eladást szabaddá nyilvánítják. Könyvgyűjteményeket vagy azok egy részét a könyvtárügyi megbizottak írásbeli engedélye nélkül senki meg nem vehet.

Nem terjed ki a felajánlási kötelezettség kisebb, csupán néhány pár könyvből álló gyűjteményre, ha a gyűjteményben lévő darabok 1870 után adattak ki.

Speciális gyűjteményeket elidegenítés előtt minden körülmények között fel kell ajánlani.

5. §. Olyan gyűjtők szobáit, akik könyveiket felismerhetően könyvtárjellegű szobában helyezték el és a könyvtárügyi megbizottak igazolványával igazolják, hogy könyvtáraikat közcélra átengedték, amíg a könyvtár a helyiségekben marad elhelyezve, a lakásrekvirálás alól mentesíteni kell.

6. §. Aki e rendelet ellen vét, forradalmi törvény-szék elé kerül.

Budapest, 1919 április 28-án.

Közoktatásügyi Népbiztosság.

Kpm. 69/19. sz.

A megszünt egyesületek könyvtárai és a kellően ki nem használt egyesületi könyvtárakról.

— A Közoktatásügyi Népbiztosság 24. K. N. számú rendelete. —

1. §. A megszünt vagy a felszámolás állapotában lévő egyesületek (intézmények, társaságok) könyvtárát, archívumát a hozzájuk tartozó állványokkal és egyéb berendezési tárgyakkal a közoktatásügyi népbiztosság tulajdonába veszi.

2. §. Az egyesületek volt elnöksége, esetleg titkársága, irodája köteles a jelen rendelet érvénybe kihirdetésétől számított egy héten belül az egyesület könyvtárának jegyzékét a könyvtárügyi megbizottaknak beküldeni.

A könyvtári jegyzéktől elkülönített külön jegyzékben feltüntetendő a kikölcsönzött könyvek címe, a kölcsönző neve és lakása. Magánosok, akiknél az 1. §. értelmében a köztulajdonba vett könyvtárakból kikölcsönzött könyvek vannak, kötelesek azokat a kölcsönző egyesületnek egy héten belül visszaszolgáltatni.

Ha a könyveket a kölcsönző könyvtárnak visszaszolgáltatni nem lehet, a kölcsönvevők kötelesek a meglévő könyvet Budapesten a Szabó Ervin könyvtárban (IV., Károlyi-u. 8.), vidéken a helyi munkás- és katonatanácshoz beszolgáltatni.

Ha a könyv a kölcsönvevőnél elkallódott, a kölcsönző köteles ezen körülményt az egyesületnél bejelenteni.

A munkás- és katonatanácsok a hozzájuk beszolgáltatott könyveket a megye területén lévő valamely könyvtárba tartoznak beszolgáltatni.

3. §. A közoktatásügyi népbiztos felhatalmazza a könyvtárügyi megbizottakat, hogy működésüket tovább folytató egyesületek (intézmények, társaságok) könyvtárait és archivumait, amennyiben az archivum és könyvtár az egyesület kezelésében kellően ki nem használtatott, saját kezelésükbe átvegyék. A könyvtárügyi megbizottak jogosultak arra is, hogy a ki nem használt egyesületi könyvtárak, archivumok kezelésére anélkül, hogy azt köztulajdonba vennék, utasításokat adhatnak az Egyesület (intézmény, társaság) vezetőségének, amely köteles ezen utasításokat betartani. E felhatalmazás alapján a könyvtárügyi megbizottak elrendelhetik az egyesületi könyvtár más helyiségbe leendő átköltöztetését, a könyvtárnak más könyvtárral való egyesítését, a könyvtár kezelésére megbizott kirendelését.

Kpm. 66/19. sz.

A könyvtárosi tanfolyamról.

A Közoktatásügyi Népbiztosság 87745/III. b. számú rendelete.

A közoktatásügyi népbiztosság az ország közművelődési könyvtárhálózatának kiépítése céljából egyelőre kéthónapos könyvtárosi tanfolyamot rendez, melyet jövőben a tudományos szakkönyvtárosképzéssel egyetemben az egyetemi oktatás egy tagozata gyanánt fog kiépíteni.

A tanfolyamnak (később könyvtáros iskolának) képesítenie kell hallgatóit arra, hogy a tanfolyam sikeres elvégzése után egy modern közművelődési könyvtárban könyvtáros segédi munkát végezzenek el.

A tanfolyamon részt vehet minden 20-ik életévét betöltött egyén, ha előképzettségét, vagy szellemi képzettségét a tanfolyamot vezető könyvtárügyi megbizottak elégségesnek találják. Munkáskönyvtárak, szakegyleti könyvtárak vezetőinél félévi gyakorlati könyvtári működés elégséges előképzettségnek tekintendő. 20 évnél fiatalabbak csak az esetben vehetők fel, ha két évi könyvtári működést igazolnak.

A kiképzés ideje ezuttal két hónap, a jövőben két év. Jelen tanfolyam hallgatói kötelezhetők a később meginduló könyvtáros iskola előadásainak hallgatására.

A tanfolyam a könyvtárkezelésben való tulajdonképeni elméleti kiképzésből, könyvtári gyakorlatból és továbbképzésből áll, olyképp, hogy a hallgatók a szakképzéssel párhuzamosan főiskolai vagy más előírt elő

adásokat is tartoznak hallgatni. Az elméleti oktatást a a lehetőség szerint könyvtárak látogatása és könyvtári működés egészítik ki.

A könyvtári gyakorlatokon való részvétel engedélyezése az elméleti tanulmányokban elért eredmények alapján történik.

A tanfolyamra felvett hallgatók a tanfolyam tartamára indokolt esetben napidíjban részesülnek. Rendszeres könyvtári alkalmaztatásukra a fővárosi és vidéki könyvtárhálózat kiépítésével kerül sor a tanfolyamon felmutatott eredmények szerinti sorrendben.

A könyvtárosi tanfolyam szervezésével és megindításával a közoktatásügyi népbiztosság megbizta a könyvtárügyi megbizottakat. (VI., Andrassy-ut 12. 1.)

Budapest, 1919 április 24.

Fogarasi s. k.

csoportvezető, népbiztos-helyettes.

A könyvtárügyi megbizottak rendelete a hátralékos olvasók ellen.

A közoktatásügyi népbiztosság által a magyar könyvtárügy intézésére felhatalmazott könyvtárügyi megbizottak felhívják mindazokat az olvasókat és kutatókat, akik a forradalmi kormányzótanács területén lévő bármely közgyűjteményből való könyveket két hónapnál hosszabb idő óta tartanak maguknál, hogy azokat akár szükségük van rájuk továbbra is, akár nincsen, haladéktalanul szolgáltatassák vissza. A beszolgáltatás határidejül 1919 április 20-át tűzzük ki. Kutatók igazolt szükség esetén a könyveket bemutatás után újból kölcsön kaphatják. A hátralékosok forradalmi törvényszék elé idéztetnek.

1919 április 2.

A könyvtárügyi megbizottak.

A forradalom emlékeinek összegyűjtése.

A művészeti és muzeumi megbizott rendelete.

A forradalom emlékeinek (jelvények, zászlók, képek, fényképek, szobrok, röpiratok, kéziratok, a forradalom eseményeihez fűződő tárgyak stb.) összegyűjtése elsőrendű érdeke a proletárműveltség fejlesztésének. Ezeknek az emlékeknek közkinccsé kell lenniök! Felhívok mindenkit, akinek ilyen emléke van, haladéktalanul jelentse be az ezen tárgyak gyűjtésével megbizott Fővárosi Múzeumnak (VII., Stefánia-ut, telefon 153—16.) A bejelentés személyesen, írásban vagy telefonon történhetik. A közoktatásügyi népbiztosság művészeti és muzeumi politikai megbizottja: Pogány Kálmán.

Budapest könyvtárügye.

Közművelődési könyvtár-hálózat kiépítése a Szabó Ervin-könyvtár keretében.

Rendelet.

56813/1919—XIV.

Budapest könyvtárügyét teljesen a proletárművelődés szolgálatába akarjuk állítani. Be kell hálózni az egész várost közművelődési könyvtárakkal és szakkönyvtárakkal, úgy, hogy a város dolgozó népe mindenütt ráakadjon a tanulás centrumaira.

Felhívjuk a Szabó Ervin könyvtárt, hogy a könyvtár nagy újjászervezőjének munkáját, továbbépítve haladéktalanul kezdje meg a budapesti fiókkönyvtár hálózat kiépítését, gyári munkáskönyvtárak és mozgó könyvtárak szervezését. Tegyen sürgős előterjesztést azon épületek lefoglalására vonatkozólag, amelyeket a központi lakásbizottság útján lefoglaltatni kérnünk kell és tegyen javaslatot mindazon eszközök biztosítására nézve, amelyek útján a közművelődési könyvtárak sürgősen berendezhetők és kellő személyzettel elláthatók lesznek.

Felhívjuk ehhez képest a Szabó Ervin könyvtár vezetőségét, hogy előterjesztéseit a legrövidebb időn belül mutassa be a XIV. ügyszálynak.

Budapest, 1919 április hó 15.-én.

Sídó s. k.,

XIV. ü. o. népbiztosi megbízott.

A volt képviselőházi könyvtár a Szabó Ervin könyvtár kezelésében.

Rendelet 122.

3875/Eln. sz.

A volt képviselőháznak 1866-ban alapított és jelenleg 79720 (91296 kötet) műből álló könyvtárát teljes felszereléssel, valamint az ehhez tartozó és 1790-től 1848-ig terjedő korszak országgyűlési (kerületi ülési) tárgyalásainak és egyéb politikai okmányainak kiadatlan gyűjteményét, az összes katalógusokkal együtt a fővárosi Szabó Ervin könyvtárnak engedjük át.

A Szabó Ervin könyvtár vezetősége ezen könyvtár anyagából fogja a tanácsok országos gyűlése részére szükséges gyűjteményt összeállítani és a könyvtárt szervezni.

Ennélfogva folyó évi április hó 15.-étől kezdve a könyvtár és annak személyzete feletti felügyeleti és rendelkezési jog a Szabó Ervin könyvtár vezetőségét illeti.

Miről a fővárosi Szabó Ervin könyvtár vezetőségét a volt képviselőház könyvtárosának jelentése kapcsán — a volt képviselőház elnöki hivatalának vezetőjét mihez tartás végett értesítjük.

Budapest, 1919. évi április hó 5.-én.

Vágó s. k.,
belügyi népbiztos.

Pecset: Magyar Tanácsköztársaság belügyi népbiztos.

A könyvészet állami feladat.

Petrik Géza bibliografusnak

Budapesten.

83.794/1919. szám.

III/b. ügysz. sz.

A közoktatásügyi népbiztosság a Magyar Könyvkereskedők Egyesületének felosztása folytán az Egyesület által támogatott „Magyar Könyvészet” című forrásmű, továbbá a magyar folyóirat-repertorium további kiadását állami feladatnak ismeri el. Önnek a közérdekében kifejtett munkálatait továbbra is biztosítani kívánván, Önt a könyvtárügyi megbízottak által megállapítandó könyvészeti program kivitelére 1919. évi április hó 1-től kezdődő hatállyal állami bibliografussá ezennel kinevezi.

Budapest, 1919. április 22.

Lukács s. k.

A szellemi termelés központosítása.

A magyar könyvtárak könyvvel való ellátását módfelett közelről érintő rendelet az, melyet a közoktatásügyi népbiztosság adott ki az összes szellemi termékek, könyvek, újságok, zeneművek és mindenfajta egyéb nyomtatványok megalkotásának, előállításának és terjesztésének módozatairól.

A szellemi termelést központosító szerv a Szellemi Termékek Országos Tanácsa, melynek három osztálya van. Az első a szellemi termeléssel, a második a technikai termeléssel, a harmadik pedig a termékek terjesztésével foglalkozni. A Tanács mellé csatlakozik a Papir- és Anyaggazdasági Tanács.

Aki szellemi téren valamit alkotni akar, vagy valamely alkotását közzétenni óhajtja, az az Országos Tanács első osztályához fordul, melynek ügyeit vezető bizottság a szakemberek direktóriumának meghallgatásával dönt a termék kinyomtatása fölött. Ilyen szakdirektórium egyelőre tizenegy van tervezve. A tizenegy direktórium 1. tankönyveknek, 2. propaganda-iratoknak, 3. szépirodalmi műveknek, 4. tudományos műveknek, 5. művészeti írásoknak, 6. színházi és zenei műveknek, 7. sajtótermékeknek, 8. állami nyomtatványoknak, 9. a szabad termelésben maradt szellemi alkotásoknak, 10. könyvtárak létesítésének és 11. technikai ismereteket terjesztő nyomtatványoknak irányításával foglalkozik. Mindegyik direktórium élén a népbiztóságnak egy-egy szakembere áll és amennyiben az illető termelési ügy munkásai meg vannak szervezve, szervezetük képviselői is helyet kapnak benne.

Ha a szellemi termék előállítását a bizottság engedélyezte és a Gazdasági Tanács megadta hozzá a szükséges anyagot, akkor az ügy a technikai termelés és a szocializálás osztályaihoz kerül. Ezt az osztályt is egy bizottság vezeti, mely az Országos Tanács elnökének vezetése alatt a szocializáló népbiztosság, a terjesztő osztály, a Gazdasági Tanács és a termelésben érdekelt munkásszakmák egy-egy képviselőjéből áll. Ez a bizottság az alája rendelt direktóriumok előterjesztése alapján dönt az előállítás módozatai fölött. Itt egyelőre kilenc direktóriumról és pedig 1. egy iparművészetiről, 2. egy könyvnyomdairól, 3. egy könyvnyomdairól, 4. egy könyvkötészetiről, 5. egy reprodukálóról, 6. egy könyvkiadói és könyvkereskedői, 7. egy sajtódirektóriumról, 8. egy tanszerkonfekciós és 9. egy papirfeldolgozóipari direktóriumról van szó. Természetesen ezekben a direktóriumokban helyet foglalnak a szervezett munkások kiküldöttei.

Ha a termelési osztály megállapította az előállítás módozatait és a szellemi termék módozatok szerint kész alakot öltött, akkor a terjesztési osztály, az Országos Tanácsnak ez a harmadik szerve lép működésbe. Ez az osztály hat direktórium fölött áll: 1. az iskolák, 2. könyvtárak, 3. a szortiment-szakma, 4. a kolportázs-szakma, 5. a katalógus- és statisztika-szakma és 6. a propaganda tevékenység képviselőinek direktóriumaiból, amelyeknek előterjesztései fölött, úgy mint a többi osztályban, egy irányító bizottság dönt.

A szellemi termelés központi szervében tehát, úgy annak felső osztályában, mint elosztó szervezetében biztosítva lesz a könyvtárak szükségleteinek és ellátásának kérdése. Meg fog szünni az az állapot, hogy a közművelődési könyvtárak kiadók szűkkeblű könyvpolitikájára alapítsák tevékenységüket és az ő horizontjukhoz igazítsák cselekedeteiket és programjukat.

A szervezetre vonatkozó rendeletek a következők:

A szellemi termelést központosító rendeletek.**I. A Szellemi Termékek Országos Tanácsa.**

— K. N. 9. sz. rend. —

1. §.

A sajtótermékek kiadásának irányítása céljából „Szellemi Termékek Országos Tanácsa” néven külön szerv állítatik fel.

2. §.

Minden — akár tudományos, akár szépirodalmi, művészeti, nevelésügyi vagy más — sajtóterméket, amely könyv vagy füzet alakjában jelenik meg (a napisajtó termékeit és a politikai lapokat kivéve), a könyvkiadó, könyvkereskedő, nyomda és általában az, aki sajtóterméket akar kiadni, köteles kiadás előtt jól olvasható kéziratban vagy két kefelevonatban a többszörösítés tervezett példányszámának megjelölésével, engedélyezés végett a „Szellemi Termékek Országos Tanácsának” (Budapest, IV., Türr István-utca 1. sz., Hungária-szálló; telefonszám 119—27., 119—28.) bemutatni. A sajtóterméket csak az engedély megadása után szabad többszörösíteni és terjeszteni.

Ilyen engedélyre nincsen szükség azoknak a folyóiratoknak kiadásához, amelyeket a közoktatásügyi népbiztosság már eddig engedélyezett.

3. §.

Aki e rendeletet megszegi, forradalmi törvényszék elé kerül.

Budapest, 1919 április 19.

*Közoktatásügyi népbiztosság.***1. §.**

A Közoktatásügyi Népbiztosság 9. K. N. számú rendeletével létesített „Szellemi Termékek Országos Tanácsa” nevű szerv hivatása a szellemi termelésnek központosított ellátása és a szellemi termékek technikai előállításának és terjesztésének irányítása.

2. §.

A Tanács elnöke a közoktatásügyi népbiztosok sorából kiküldött népbiztos.

3. §.

A Szellemi Termékek Országos Tanácsa három részre tagolódik:

1. szellemi termelő bizottságra;
2. technikai termelő és szocializáló osztályra;
3. terjesztő osztályra.

4. §.

A szellemi termelő osztály feladata minden sajtóterméknek — beleértve a napisajtó termékeit is — középponti irányítása, a már megjelent vagy megjelenés alatt álló sajtótermékek felülbírálata és forgalomba való bocsátásának eldöntése. Ez az ellenőrzés és irányítás a napi és politikai sajtónál olyképpen eszközözlendő, hogy a sajtótermékek gyors megjelenését ne akadályozza. A szellemi termelő osztály feladata egyben a napi és szaksajtó szocializálása.

5. §.

A szellemi termelő-osztály ügyeinek gondos ellátását biztosítandó, irányítás jogával fölrüházott bizottságot kell alakítani, amelynek tagjai a közoktatásügyi népbiztosság propaganda, pedagógia, tudományos, valamint művészeti, irodalmi és zenei osztályának egy-egy

kiküldöttje, továbbá a Papir- és Nyomdanyaghivatal, a termelő és szocializáló osztály, a terjesztő osztály egy-egy tagja és az Ujságírók Szakszervezetének két tagja.

6. §.

A technikai termelő és szocializáló osztály feladata a szellemi termelő-osztály által elkészített anyag előállítására, valamint a jövőbeni technikai termelés vezetése, folytonosságának biztosítása és az üzemek szocializálása, amely utóbbi tevékenységének keretében gondoskodik: a) a könyvnyomdák, b) a nyomdák, c) a könyvkötészet, d) az üzleti könyvgyárak, e) a reprodukáló üzemek, f) a betüöntödék, g) a kő- és könyvnyomdai festék- és hengeranyag-gyárak, valamint grafikai szaküzletek és üzemek, h) a könyv-, mű- és zenemű-kereskedések, i) tanszer- és papirkonfekció-üzemek és kereskedések szocializálásáról.

7. §.

A technikai termelő és szocializáló osztály ügyeinek gondos ellátását biztosítandó, irányítás jogával felruházott bizottságot kell alakítani, amelynek tagjai: a szocializáló népbiztosság, a Papir- és Nyomdaanyag-hivatal, a litografusok, könyvkötők, nyomdai tisztviselők, fényképészek, iparművészek, könyvkiadók, könyvterjesztő alkalmazottak és a terjesztő osztály egy-egy kiküldöttje.

8. §.

A terjesztő osztály feladata a szellemi termékek terjesztése a szocializált és felállítandó szervek útján.

9. §.

A terjesztő osztály ügyeinek gondos ellátását biztosítandó irányítás jogával felruházott bizottságot kell kiküldeni, amelynek tagjai: a közoktatásügyi népbiztosság tankönyv és könyvtárak ügyeinek képviselőjével megbízott egy-egy kiküldöttje, a szortiment, kolportázs, kiadóhivatali tisztviselők egy-egy képviselője.

10. §.

A Szellemi Termékek Országos Tanácsa mellett és azzal szerves összefüggésben működik a Papir- és Nyomdai Anyaghivatal, melynek hivatása a papirgyártás, a behozatal és elosztás, valamint a papirhulladék ügyeinek intézése, a nyomdai anyagok behozatala és elosztása.

11. §.

Ezen rendelet megjelenése után minden szellemi termék csak a Szellemi Termékek Országos Tanácsa útján jelenhetik meg.

12. §.

Minden egyéb, tisztán kezelési nyomtatvány, vagy ügykezelési papírszükséglet kizárólag a Papir- és Nyomdaanyag-hivatal útján kapható.

13. §.

Aki e rendeletet megszegi, forradalmi törvényszék elé kerül.

A Szellemi Termékek Országos Tanácsa helyiségei ideiglenesen V., Markó-utca 23—25. IV. emelet 428. (Telefon: Központi járásbírószág 142. mellékállomás).

A Papir- és Nyomdaanyag Hivatal helyisége VI., Eötvös-utca 9. (Telefon 184.)

Közoktatásügyi Népbiztosság
Szabados. Lukács.

II. A könyvkiadás és könyvkereskedés szocializálása.

— A Közoktatásügyi Népbiztosság 25. K. N. számú rendelete. —

1. §.

Könyv- és zeneműkiadó vállalatok, könyvkereskedések, egyesületek és magánosok a kiadásukban (és bizományi kiadásukban) megjelent könyvekről tartoznak e rendelet megjelenésétől számított 6 napon belül teljes leltárt, továbbá kimutatást készíteni:

1. a szedés alatt levő munkákról,
2. a nyomás alatt levő munkákról,
3. a könyvkötészetben levő munkákról,
4. a már elkészült, de piaci forgalomba nem került, illetve meg nem jelent könyvekről,
5. a matricázott munkákról,
6. a krudában levő munkákról,
7. a beszolgáltatót, de még szedésbe nem adott kéziratokról,
8. a szerződéssel biztosított, de még be nem szolgáltatott munkákról,
9. a saját kiadásukban megjelent, de elfogyott munkákról,
10. a tervezetekről, melyek új könyvkiadásokra készültek.

2. §.

A kiadványjegyzéket (raktárkiegészítési jegyzéket) 3 példányban kell beszolgáltatni. A jegyzék a mai napig kiegészítendő.

Ha a kiadványjegyzékben gyűjteményes vállalatok csak számok szerint volnának felvéve, ezekhez olyan részletes kimutatást is kell csatolni, amelyből a címek kiderülnek.

A fűzött és kötött példányok külön-külön feltüntetendők.

A leltár akként készítendő, hogy a vállalatoknál vezetett raktárkönyvek a mai napig kiegészítendőek és ennek megtörténte után állapítandó meg a példányszám.

A fenti tíz pontnak megfelelő külön-külön jegyzékeket a Szellemi Termékek Országos Tanácsának szocializáló bizottságához kell beküldeni (Budapest, V., Markó-utca 25. IV. emelet 405).

A könyvkiadók a raktáron levő könyvekből egy-egy példányt állítsanak össze, az összeállításról tegyenek jelentést a fentemlített bizottsághoz, amely intézkedni fog a könyvek elszállítása végett.

Ha az elfogyott kiadványokból mégis áll példány rendelkezésre, ezt is be kell mutatni.

3. §.

Az eddig nem szocializált könyvkiadóvállalatok felszámolni (likvidálni) kötelesek. A felszámolást a kiadók a Szellemi Termékek Országos Tanácsa szocializáló bizottsága megbízottjával együtt végzik. A raktáron levő kiadványok rendelkezés szerint szocializált üzemekbe osztandók be. A felszámoló vállalatok főnökei a likvidáció alatt a legjobban fizetett alkalmazottuk fizetését kapják. Ha alkalmazottuk nincs, vagy a fizetés ez alapon meg nem állapítható, fizetésüket a szocializáló bizottság állapítja meg.

4. §.

A szortiment könyvkereskedők, tekintet nélkül személyzetük számára, szocializáltatnak és ezentul a Szel-

lemi Termékek Országos Tanácsának elosztó szervei gyanánt működnek tovább. A Szellemi Termékek Országos Tanácsa minden elosztó üzemébe megbízottat jelöl ki, aki az üzem vezetéséért felelős. A megbízottak újabb intézkedésig az üzlet volt tulajdonosai, illetve főnökei, akik a személyzet által megválasztott bizalmiférfi ellenőrzésével vezetik az ügyeket. A volt főnök havi fizetéseken újabb általános fizetésrendezésig ugyanolyan összeget vehet fel, mint a legjobban fizetett volt alkalmazottja, ha pedig a fizetés ez alapon nem állapítható meg, úgy azt a szocializáló bizottság állapítja meg. A könyvelosztó üzemek bevételeikről és kiadásaikról pontos feljegyzéseket tartoznak vezetni és a 2000 koronát meghaladó bevételeket a Pénzügyügyi Központnak tartoznak hetenként egyszer befizetni, ha az összeg a 10.000 koronát meg nem haladja. 10.000 koronát meghaladó összeget azonnal tartoznak befizetni. Másol levő folyószámláikat a Pénzügyügyi Központnak kell átutaltatni. A személyzet számáról, alkalmaztatásuk idejéről, munkakörülményeiről tartoznak 6 napon belül jelentést tenni.

5. §.

A tudományos és modern antikváriumok, hacsak egyesekre kivétel nem tétel, nem szocializálандók és egyelőre nem hivatalos elosztó szervei a Szellemi Termékek Országos Tanácsának. A tudományos antikváriumok tartoznak cédula-katalógusaikat kiegészítve teljes anyaggal 14 napon belül beszolgáltatni. Az üzlet főnöke magáncélokra havonként általános fizetésrendezésig legfeljebb 2500 koronát vehet fel. Az üzlet bevételeiről és kiadásairól pontos feljegyzéseket tartozik vezetni és a 2000 koronát meghaladó készpénzt hetenként legalább egyszer folyószámlára befizetni. Ha az összeg meghaladja a 10.000 koronát, úgy azt azonnal be kell fizetni. Folyószámla csak egy intézetnél tartható.

A tudományos antikvárium szabadkéz alatti (nem könyvkereskedelmi forgalom útján történő) vásárlásait, ha az egy könyvnél a 20 koronát, több könyvnél összegben 50 koronát meghaladja, tartozik a szocializáló bizottságnál bejelenteni és csak annak szakközegei jóváhagyása után történhetik meg az üzletkötés. A jelzett kereteken alul levő vásárlásokról tartoznak hetenként egyszer a szocializáló bizottságnak jelentést tenni. *Könyvtárakat csak úgy vásárolhatnak, ha a könyvtári megbízottak is engedélyezik az ügylet megkötését.*

A személyzet a 4. § szerint szintén bejelentendő.

6. §.

Minden könyvkereskedő (szortiment, antikvárium stb.) tartozik oly művekről, melyeknek példányszáma tízet meghalad, leltárt felvenni és 6 napon belül a második szakasz utolsóelőtti bekezdésében említett bizottsághoz bejelenteni.

A nem szocializált üzemek e rendelet megjelenésekor csak 2000 korona készpénzt tarthatnak meg, a többletet tartoznak folyószámlára befizetni. A szocializáló bizottság ellenőrzésül állandó megbízottat küldhet ki.

7. §.

A 4. §. vonatkozik a zeneműkiadókra is. Kiadványaik közül csak a pedagógiai tanulmányi műveket, iskolákat, gyakorlatokat (etüdök), előadási darabokat (visszamenőleg tíz évre), modern magyar zeneszerzők mindenféle hangszerre írt alkotásait tartoznak leltározni.

A nem leltározott készleteket a bizalmiférfiak ellenőrzik, nehogy a köztulajdonból kivonassanak.

8. §.

Arról, hogy ez a rendelet kikre terjed ki, vitás esetekben a 2. §-ban említett szocializáló bizottság dönt.

9. §.

Aki ezen rendeletet megszegi, forradalmi törvényszék elé kerül.

Budapest, 1919. május 5.

Közoktatásügyi népbiztosság.

Könyvtári szempontból fontos e rendelet 5. §-ának utolsóelötti mondata, mely a magánkönyvtárak vásárlását csak a könyvtárügyi politikai megbízottak engedélye alapján engedi meg.

Tájékoztató a könyvtárosi tanfolyamról.

A közoktatásügyi népbiztosság az ország közművelődési könyvtárhálózatának kiépítése céljából egyelőre kéthónapos könyvtárosi tanfolyamot szervez, melyet jövőben a tudományos szakkönyvtárosképzéssel egyetemben az egyetemi oktatás egy tagozata gyanánt fog kiépíteni.

A tanfolyamnak (később könyvtáros-iskolának) képesítenie kell hallgatóit arra, hogy a tanfolyam sikeres elvégzése után egy modern közművelődési könyvtárban könyvtárossegédi munkát végezhesse el.

Az a célja, hogy megismertesse a hallgatókkal a modern közművelődési könyvtár belső adminisztratív munkáit, azok összefüggéseit, hogy megismertesse a hallgatóságot a népművelő könyvtár kölcsönző szolgáltatásának alapelveivel, a könyvtár társadalompedagógiai feladataival és hogy bevezesse őket a könyvpiar és könyvkereskedelem ismeretébe.

A tanfolyamon résztvehet minden 20-ik életévét betöltött egyén, ha előképzettségét, vagy szellemi képességeit a tanfolyamot vezető könyvtárügyi megbízottak elégségesnek találják. Munkáskönyvtárak, szakegyleti könyvtárak vezetőinél félévi gyakorlati könyvtári működés elégséges előképzettségnek tekintendő. 20 évnél fiatalabbak csak az esetben vehetők fel, ha két évi közkönyvtári működést igazolnak.

A kiképzés ideje ezuttal két hónap, a jövőben másfél év. Jelen tanfolyam hallgatói kötelezhetők a később meginduló könyvtáros-iskola előadásainak hallgatására.

A tanfolyam három részből áll.

1. A tulajdonképeni szakoktatásból, vagyis a szoros értelemben vett könyvtárkezelésbeni elméleti kiképzésből, melyet budapesti könyvtárakban tett tanulmányi látogatások egészítenek ki.

2. Gyakorlati kiképzésből a Szabó Ervin könyvtár fiókjai valamelyikében.

3. Továbbképzésből, ami abban áll, hogy a hallgatók kötelesek főiskolai és egyéb tudományos előadásokat meghallgatni.

A) Elméleti kiképzés.

I. Általános könyvtártan.

a) *Könyvtártan* (6 óra). Előadó: *Dienes László.*

A könyvtár fogalma, a könyvtár mint munkaeszköz. Befogadóképesség, cselekvőképesség. A könyvtárak jelentősége. A közművelődési könyvtárügy állapota. Tudományos és „nyilvános” könyvtárak. Centralizáció és kooperáció. A könyvtáros.

b) *Tudományos könyvtárak* (2 óra). Előadók: *Hóman Bálint és Waldbauer Ilona.*

Főiskolai könyvtárak, kutatóintézetek könyvtárai. kapcsolatban az *Egyetemi Könyvtár* bemutatásával.

c) *Könyvtár és muzeum* (2 óra). Előadó *Kremmer Dezső.*

II. Könyvtárigazgatás és könyvtártechnika.

a) *Könyvek beszerzése* (3 óra). Előadó: *Schein Józsefné.*

A könyvkereskedőkkel való érintkezés. Kurrens bibliográfiák, katalógusok. Árajánlatok. Desideratumok. Iktatás. Monografikus és folytatásos munkák. Duplumok.

b) *Katalogizálás* (6 óra). Előadó: *Pikler Blanka.*

Porosz és amerikai szabályoknak a viszonyoknak megfelelő alkalmazása. A gyakorlattal egybekötött tanítási anyag minden speciális esettel számol, de a hallgatók előbb a katalógizálás elméleti kérdéseivel jönnek tisztába. A hallgatók maguk állítanak össze címfeleltelgyűjteményt. A betűrendes katalógus.

c) *Osztályozó rendszerek* (3 óra). Előadó: *Enyvári Jenő.*

A szakkatalógus és a tudományok felosztása. A tizedes rendszer.

d) *Reference szolgálat* (3 óra). Előadó: *Braun Róbert.*

Száz-százötven leghasználtabb segédkönyv ismeretése.

e) *Kölcsönző módszerek* (2 óra). Előadó: *Kőhalmi Béla.*

Kölcsönző rendszerek nálunk és külföldön. Formulárék.

f) *Könyvtár és olvasó* (2 óra). Előadó: *Dienes László.*

g) *Raktárrendszerek* (2 óra). Előadó: *Kőhalmi Béla.*

A könyvek felállításának rendje a raktárban. Nagyság és szakcsoportok. Térkihasználás.

h) *Könyvtári statisztika* (1 óra). Előadó: *Staindl Mátyás.*

A statisztikáról általában. Erkölcsi eredmények számontartása. Olvasó, állomány, kölcsönzési és munkastatisztikák tervezése és megbeszélése. Statisztikai táblák és görbék, diagrammák, térképek. A statisztika, mint az üzemszervezés eszköze.

i) *Elemi könyvtártechnika* (2 óra). Előadók: *Lesskó Béla és Palágyi Tibor.*

Cédulák, listák, formulárék, tabellák, bélyegzők, kartotékok, katalógusok, regiszterek bemutatása. Könyv-

tárirás, gépirásban való készséget az iskola megkívánja, de nem tanítja. (Lesskó-féle mintalap szétosztása.)

III. Könyvészeti ismeretek.

Előadó: *Kőhalmi Béla* (2 óra).

Bibliográfiák, mintajegyzékek, kritikai bibliográfiák, lexikonok. Katalógusok. Speciális jegyzékek.

IV. A könyvpiar, könyvkiadás és könyvkereskedelem ismertetése.

a) *Papirgyártás* (4 óra). Előadó: *Vajda Ármin*. Jó és rossz könyvpapír. Papírvizsgálat.

b) *Nyomdászat* (4 óra). Előadó: *Kner Imre*. Betüöntés, szedés, nyomás, korrektúra.

c) *Sokszorosító eljárások* (5 óra). Előadó: *Conrad Gyula*.

d) *Könyvkötés* (5 óra). Előadó: *Jaschik Álmos*. Könyvtári kötés. „Eredeti” kötés. Gép-könyvkötés és szortiment-munka. Mintakötés. Művészi könyvkötés. Anyag-ismeret, könyvek gondozása.

e) *Könyvkiadás és könyvkereskedelem a kapitalista társadalomban* (4 óra). Előadó: *Wiesner J. Emil*.

f) *A tudományos antikváriátus* (1 óra). Előadó: *Lantos Adolf*.

g) *A könyvkiadás a kommunista társadalomban* (1 óra). Előadó: *Kőhalmi Béla*.

V. Olvasás és könyvgyűjtés.

a) *Az olvasás lélektana* (2 óra). Előadó: *Varjas Sándor*.

b) *Az olvasók lélektana* (2 óra). Előadó: *Váradi Irma*.

c) *Bibliofília és könyvgyűjtés* (2 óra). Előadók: *Kőhalmi Béla* és *Todoreszku Gyula*.

VI. Irodalmi ismeretek.

a) *A külföldi irodalom olvasmányi szempontból* (7 óra). Előadó: *Szabó Dezső*.

b) *Az ifjúsági irodalom* (3 óra). *Nógrádi László*.

Látogatások.

Egy-egy nagy nyomda és műnyomó-intézet és könyvkötészet megtekintése.

A Nemzeti Múzeum régi magyar könyvtárának, az Iparművészeti Múzeum könyvkötészeti gyűjteményének, továbbá az Egyetemi, Műegyetemi, Papnövelde-intézeti könyvtárak és a Szabó Ervin könyvtár központjának és 1. sz. fiókjának megtekintése.

B) Gyakorlati kiképzés.

A gyakorlati kiképzést a hallgatók a tanfolyamon felmutatott eredmények alapján rendes könyvtári szol-

gálat keretében a Szabó Ervin könyvtár valamelyik fiókjában nyerik. A szolgálatra bocsátás feltétele, hogy a hallgató képes legyen munkáját úgy végezni, hogy ezáltal az ügyeletes könyvtári tisztviselő idejét tulságosan igénybe ne vegye. Ennek elbírálására a tanfolyam vezetősége illetékes. Nem bocsátható szolgálatra az a hallgató, akinek viselkedése, modora, munkája a könyvtár nivóját veszélyezteti.

Ha egy hallgató az elméleti tanulmányokban elért eredmények alapján a gyakorlatra érettnek nyilvánított, de szolgálati működése ezzel ellenkező véleményűt vált ki, az engedély e hallgatóktól csak az esetben vonható meg, ha a könyvtár személyzete így határoz.

Minden könyvtár beszámol a könyvtáros iskolának a hozzá beosztott hallgató teljesítményeiről.

A tanfolyamra felvett hallgatók indokolt esetben napidíjban részesülnek.

A gyakorlati kiképzés ideje alatt a könyvtári segédmunkás hetenként 30 órát van elfoglalva.

A kiképzési idő egyelőre három hónapig tart, úgy hogy három hónap alatt minden növendéknek minden könyvtári munkában legyen alkalma kiképzést szereznie.

A bevezetés a munkába oly módon történik, hogy a növendék elmondja a könyvtári munka illetékes csoportvezetőjének, hogy elméleti tanulmányai alapján mit tud a szóbanforgó munka menetéről s hogyan fogna hozzá a kiviteléhez. A javasolt módszert aztán csoportvezetőjével megbeszéli, aki megteszi rá megjegyzéseit s a szükséghez képest kiegészíti, illetve kijavítja.

A technikai munkák végzésének 6 (esetleg 12) napi gyakorlat után kifogástalanul kell mennie s további ellenőrzésre nem szabad szorulnia. Amennyiben a könyvtár vezetőjének ezirányú tapasztalatai nem kielégítőek, jogában áll az illető munkában való további gyakorlati képzést megtagadni.

A gyakorlati kiképzés három hónapja alatt a könyvtári segédmunkások naplót vezetnek, melyet a könyvtár vezetője átnéz.

Továbbképzés.

A tanfolyam hallgatói tartoznak a következő itt felsorolt s később még kiegészítendő egyetemi és egyéb előadásokat meghallgatni:

Király György: A régi magyar irodalom története, kedd, szerda, csütörtök 12—1., Bölcs. kar, IX. tanterem.

Riedl Frigyes: A magyar irodalom 1850—1900-ig, csütörtök 5—6., péntek 9—11., szombat 9—10-ig, Bölcs. kar, XI. tanterem.

Benedek Marcell: A francia naturalisztikus regény, kedd, szerda, csütörtök 6—7., Bölcs. kar, III. tanterem.

Rózsa Dezső: Az északamerikai angol irodalom a 19. században, szombat 3—4., Bölcs. kar, III. tanterem.

Wilde János: A grafika története, kedd, péntek 5—6., az ásványtani intézet tantermében.

A tanfolyam hallgatásáról azok, akik végighallgatták, kívánatra bizonyítványt kaphatnak.

A könyvtárügyi tanfolyam előadásainak helyisége a Tudományegyetem központi épületének II. em. VI. sz. előadói terme. (Volt jogi fakultás.)

A Tanácsköztársaság Könyvtárügye

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL :
VI., Andrásy-ut 12, I. :: Telefon : 84—31.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A könyvtárügyi politikai megbizottak
hivatalos lapja.

Könyvtáraknak, könyvtárosoknak és munkástanácsok közművelődési osztályainak ingyen, magánosoknak évi 20 korona.
Egyes szám 1 K.

A könyvtárügyi megbizottak körlevelei

Központi duplum-raktár létesítése.

Kpm. 184/919. sz.

Szives tudomásvétel végett értesitem, hogy a köz-könyvtárak duplumraktárainak egységesítése tervével foglalkozunk és a gyűjtőtelepet a volt Központi Zálogház épületében fogjuk elhelyezni, ahonnan majd az elosztás gazdaságosabban és célszerűbben történhetik. Amíg ez megtörténik, a duplum-eladás és cserélés beszüntetendő.

Budapest, 1919. május 22.

Kpm. 268/919. sz.

F. hó 22.-én kelt 184. sz. körlevelémre hivatkozva értesitem, hogy a Kinizsi-u. 2. sz. a. már üzembe helyeztük a Közkönyvtárak Gyűjtő Telepét, ahol a könyvtárak duplumanyagát egyesítjük. Felhívom, hogy a könyvtár birtokában lévő duplumanyag kötetszámát velünk közölni és ha van, annak katalógusát hozzánk beküldeni sziveskedjék. A ritkaságokból való duplumokról külön kimutatást kérek.

Könyvtári kötések központosítása.

Kpm. 198/919. sz.

Értesitem, hogy a Sajtótermékek Szocializáló osztálya könyvtári kötésekre a Gottermayer Nándor céget (IV., Királyi Pál-u. 5.) jelölte ki olyképp, hogy nevezett cég csakis könyvtári kötésekkel foglalkozhatik.

Budapest, 1919. május 22.

Magánkönyvtárak felajánlása.

Kpm. 269/919. sz.

A közoktatásügyi népbiztosság 23. K. N. sz. rendelete értelmében, mint ismeretes, magánkönyvtárak csak úgy adhatók el, ha azok elébb a könyvtárügyi megbizottaknak felajánlottak. Ez a rendelet azt a célt is szolgálja, hogy értékes magángyűjtemények a felajánlás révén abba a közgyűjteménybe kerüljenek, ahová összetételüknek fogva tényleg valók. Felhívom ezért a Vezetőséget, hogy ennek a rendeletnek a végrehajtását a maga körében is kísérelje figyelemmel és a maga részéről olyan magánkönyvtárak felajánlásáról is értesitse hivatalunkat, amelyek ajándékozás vagy végrendekezés folytán hárultak a könyvtárra, mert sok esetben éppen ezen a módon jutnak a könyvtárak olyan könyvanyaghoz, melyek csak ballasztot jelentenek, vagy amelyeket kellően kihasználni nem tudnak és pusztán kegyeleti okokból nem utalnak át megfelelőbb gyűjteménynek.

Antikváriusokhoz.

Kpm. 236/919. sz.

Az üzlet megnyitása előtt újból felhívjuk figyelmét a Közoktatásügyi Népbiztosság 23. K. N. számú rendeletére, amelynek 4. §-a értelmében magánkönyvtárak csak úgy vásárolhatók, ha a könyvtárügyi megbizottak az eladást szabaddá nyilvánítják.

Budapest, 1919. május 27.

A könyvpiac és a közkönyvtárak

— A Népgazdasági Tanács 6. N. T. számú rendelete. —

A könyvpiac újból való megnyitása alkalmából a közkönyvtárak szükségletének biztosítása végett a Népgazdasági Tanács a következőket rendeli:

1. §.

Kiadók a kereskedőknek oly készletből, amelynek példányszáma 1000-en alul van, könyvet vagy zeneművet csak a Szellemi Termékek Országos Tanácsa könyvkiadó és kereskedő üzemet szocializáló szakosztályának és a könyvtárügyi politikai megbizottak együttes engedélyével szolgáltathatnak ki. Az engedélyt a Szocializáló Szakosztálynál (V., Markó-utca 25. IV.) kell kérni. Az 1000 példányt meghaladó készletből

további intézkedésig — 1000 példány épségben hagyásával — bármily mennyiség szállítható.

2. §.

Az elemi, középiskolai és középiskola jellegű szakiskolai tankönyvek forgalma szabad.

3. §.

Szortimentek, antikváriumok és könyvterjesztő vállalatok 10 példánynál nagyobb, leltározás kényszere alá eső készleteinek összes példányait további intézkedésig zár alá kell venni. Ezekből a készletekből — azok feloldásáig — csak a Szellemi Termékek Országos Tanácsa könyvkiadó és kereskedő üzemet szocializáló szakosztályának és a könyvtárügyi poli-

tikai megbízottnak együttes engedélye alapján szabad könyvet kiszolgáltatni.

4. §.

Könyvkereskedők, antikváriusok, zeneműkereskedők üzleteiket további intézkedésig folyó évi május hó 25-ike után is zárva tartani kötelesek.

5. §.

E rendelet intézkedéseinek pontos megtartásáért az üzemi (üzleti) biztosok személyesen felelősek.

6. §.

Ezt a rendeletet a Közoktatásügyi Népbiztosság hajtja végre.

7. §.

Aki e rendelet ellen vét, forradalmi törvényszék elé kerül.

Budapest, 1919. május 27.

Népgazdasági Tanács.

Közkönyvtárak Gyűjtő- és Elosztó-Telepe

A könyvtárügyi megbízottak hivatalát április óta valóságos ostrom alá fogta a könyvtárak felállítása ügyében járó elvtársak és levélbeli kérések tömege. Olcsó és népszerű módszer lett volna ezeknek a kéréseknek nyomban eleget tenni, rendszertelen könyv-összevásárlásokkal sebtében összecsapni e könyvtárak anyagát és hamarosan átadni őket közhasználatnak. Ezen a módon itt Budapesten és elszórtan a vidéken volna már vagy huszonöt újabb *törpe-könyvtárunk*, olyan, amelyet a régi rendszer százszámra vetélt el. Erőnknek ez a szétforgácsolása könnyű és gyors sikereket hozott volna, de ha így jártunk volna el, nem tudtuk volna megalapozni egy olyan központi intézetnek a létét, amely a közkönyvtárak ellátását a könyvtámasztó sarokvastól a könyvekig egységesen és központilag biztosítaná. Ilyen intézmény létrehozásáról a régi könyvtárpolitika teljesen megfeledkezett, így történhetett azután, hogy a magyar könyvtárügy a proletárruralom beköszöntével nem támaszkodhatott olyan könyvtári szervre, melyre ezt a feladatot rábízhatta volna, melyet a régi zsugori könyvtárpolitika letüntével nagyszabásúvá kiépíthetett volna. A magyar közkönyvtárak központositott ellátását előbb a semmi-ből meg kell teremteni, még mielőtt tulajdonképeni könyvtárakcióról szó lehetne, mielőtt az egyes — *bármily sürgős és bármennyire jogosan türelmetlen* — kéréseket teljesíteni szabad volna. Ha gyengeségből engednének és időnként és erőnként ezekben az alapozó munkáknak szentelt hetekben arra pazarolnók, hogy apró és türelmetlen könyvtár-éhségeket csillapítunk, higyjék meg a munkánkat távolabbról szemlélő elvtársak, katasztrófa érné a magyar könyvtárügyet.

A jó magyar könyvanyag kipusztulóban van. A könyvkiadók készletei kimerültek és legjobban kimerítette, legjobban pusztította az a *rendszertelen könyv-vásárlás*, mely az utolsó pár hónapban mániává fajult ugy egyesek, mint testületek részéről. A jó magyar

könyvekből — mert ez kis profitlehetőséget biztosított a banktökének — keveset nyomattak a kiadók, ezek nemsokára ritkaságok lesznek, de ha itt gyökeres és alapvető intézkedések nem történtek volna, nemsokára minden könyv ritkasággá vált volna.

Ezeknek az alapvető intézkedéseknek a könyvkiadást szocializáló rendeletek adtak lehetőséget, melyeknek kibocsajtását a könyvtárügyi megbízottak sürgették legerélyesebben. A könyvkiadást szocializáló rendelet alapján beszolgáltatott leltárak egy példányát a könyvtárügyi megbízottak kapták kézhez oly célból, hogy a meglévő könyvkészletekből a közkönyvtárak könyvszükségletét biztosítsák, mielőtt a könyvpiac újból megnyílnék s *mielőtt a rendszertelen mohó és mániákus könyv-vásárlás könyvtárak alapításának minden tervét megakadályozhatná a könyvkészletek felhabzsolásával.*

A másik intézkedés a leltározás tartamára lezárt szortimentek és antikváriumok könyvanyagának átkutatása és kiválogatása volt. Szortimentek és antikváriumok csak 10 példányon felüli készletüket tartoztak leltározni. De éppen az ezen aluli készlettel bíró könyvanyagot fenyegette leginkább a mohó könyvvásárlás és ezért a könyvtárügyi megbízottak intézkedésére a zárvatartás ideje alatt négy — egyenként öt-hattagu — könyvtári szakmunkásokból álló bizottság járta be a könyvkereskedéseket s azokban a külföldi és magyar szortiment anyagot és antikváriákat kiválogatta. A külföldi anyag azonnal le volt szállítandó — a magyar anyagról csak lefoglalási jegyzéket követeltünk, hogy amennyiben a kiadók leltárai kedvező eredményre vezetnének, ez a könyvanyag szabadná nyilvánítható legyen.

A kiadók leltárai alapján lefoglalt közkönyvtári célra jónak tartott anyagot, (mert csak a legjobbat használhatjuk) művenként 500—1000 példányban és a szortimentereknél összeválogatott könyvanyagot a volt Központi Zálogház emeleti raktáraiban gyűjtjük egybe s ezzel megkezdjük működését a *Közkönyvtárak Gyűjtő- és Elosztó-Telepe*, mely mostantól fogva a magyar könyvtárak mindennemű anyagi szükségletének központi biztosításával is *foglalkozni fog.*

A Telepen gyűjtjük egybe e friss könyvanyagon kívül a szocializált egyesületek gazdátlaná vált könyvtárait, veszélyeztetett és elhagyott magánkönyvtárak anyagát és itt fogjuk berendezni a közkönyvtárak értékes duplumanyagának központi értékesítő osztályát is.

A Telep raktárai a Lónyay- és Kinizsi-utcák sarkán levő nagy központi zálogházi épület harmadik, negyedik, ötödik és hatodik emeletén lesznek, (a második emeleti raktár a Szellemi Termékek Országos Tanácsának Tervező Osztályáé) amelyek mindegyike egyenként egymillió kötet befogadására képes s a melyekhez megfelelő teherlift szolgál.

A Telep (IX., Kinizsi-u. 2) május 26.-án kezdte meg működését s vezetője az Athenaeum rt. volt igazgatója, *Fejes Sándor* elvtárs.

A könyvtárosi tanfolyam megnyitása

Nagy érdeklődés mellett május 12-én nyílt meg az első könyvtárosi tanfolyam. Az Egyetemnek VI. tanterme alig tudta befogadni a beiratkozott hallgatóknak és az érdeklődőknek nagy tömegét, akiket a proletárdiktatura folytán bekövetkezett nagy szellemi átalakulás a könyvtárosi pálya felé terel.

Ez a most megnyílt tanfolyam, mint annak *Fogarasi Béla* csoportvezető is kifejezést adott megnyitó beszédében, számol az átmenet szükségleteivel. Ma, amikor a tömegek kulturájának emelésére az eddigi akadályokon keresztül széles kapukat akarunk vágni, nem várhatunk az alkalmas könyvtárosok kiképzésére annyi ideig, amennyit a normális idő beálltával engedhetünk majd. Ezért a jövőben másfél esztendőnek szánt könyvtárosi tanfolyam tartama most hat heti elméleti és három havi gyakorlati képzésre zsugorodik össze. A tanfolyamnak komoly igyekezetű hallgatói majd a később meginduló könyvtárosi iskolában fogják tanulmányaikat kiegészíteni. Arra is nagy nyomatékkal utalt a Közoktatásügyi Népbizottság képviselője; hogy magának ennek a tanfolyamnak az elvégzése, ha még oly megfelelő technikai ismereteket nyújt is a hallgatóknak, még nem fogja őket képessé tenni arra, hogy a kommunista társadalomnak igazi könyvtárosai legyenek, csak ha éjtnapot egybevetve bele fognak mélyedni a szocialista tudomány utfőré nagy szellemeinek munkáiba. A tanfolyamot *Fogarasi Béla* csoportvezető elvtárs nyitotta meg a Közoktatási Népbizottság képviselőjében. Utána *Dienes László* könyvtárügyi megbízott tartott megnyitó előadást.

Fogarasi Béla megnyitójából közöljük a következőket:

Önök tudják, hogy eddig könyvtárosképzés a szó komoly értelmében nem volt, mert a kapitalista osztályuralomnak, amennyire nem volt szüksége jó könyvtárakra, annyira nem volt szüksége jó könyvtárosra, a jó könyvtáros fogalmának elmélyítésére, annak tudományos és társadalmi irányban való intenzív kiképzésére sem.

Amikor most ez a nagyjelentőségű kurzus megindul, amelynek az a kimondott feladata, hogy könyvtári szakmunkásokat képezzen, akik szakértelemmel végzik a maguk könyvtári munkáját és nem abban az értelemben, ahogy eddig végezték, vagy kezelték tudományos értelemmel vagy értelem nélkül — akkor egy nagyon súlyos és nagyon fontos dologra kell figyelmeztetnem Önöket. T. i. arra, hogy az a szakképzés, amit ez a könyvtárosi kurzus nyújtani fog, csak egy kis része annak a képzésnek, amelyen Önöknek át kell menni, ha jó könyvtárosok akarnak lenni ebben a társadalomban, amelynek felépítésén mi dolgozunk. Mert ennek a társadalomnak a szakmunkásai nemcsak szakemberek, ennek a társadalomnak a könyvtárosai nemcsak a könyvtárban dolgoznak, az ő számukra a könyvtár nem egy hivatal, mint az eddig volt, amelynek nincs kontaktusa a társadalom egyéb funkcióival, hanem ennek a nagy makrokozmosznak, a kommunista társadalomnak egy integráns kiegészítő alkotórésze, amely belekapcsolódik az egészbe. Ebből következik, hogy ennek a társadalomnak jó könyvtárosa csak az lehet, aki nemcsak a könyvtártudományhoz, a katalógizáláshoz s azokhoz a technikai ismeretekhez ért, amelyek nélkül ma komoly könyvtárosképzést nem tudunk elképzelni, hanem aki magáévá teszi ennek a társadalomnak eszméit is. És ez az, tisztelt hallgatóság, amit ezen a helyen nagyon nyomatékosan meg kell mondanom. Fogják fel ezt a kurzust úgy, mint csak egy részét

annak, amit Önöknek tanulni kell, amit Önöknek a magukévé kell tenni, hogyha ennek a társadalomnak valóban tudományos, közművelődési munkásai akarnak lenni. Aki Önök közül tehát nem ismeri a marxizmus alapjait, aki Önök közül nincs áthatva nemcsak egy általános helyesléstől a szocialista gondolatoknak, hanem valóban a szocialista kulturpolitikának minden vonatkozásától, az nem könyvtáros, az nem könyvtárba való, annak ebben a társadalomban, mint szakmunkásnak, nincs komoly helye.

Amit a könyvtárügyekre vonatkozólag tanulni kell, azt ez a kurzus, ha nem is a maga igazi formájában, — mert egy főiskolai jellegű könyvtárosképző főiskolát csak ősszel fogunk felállítani — de provizorikus formában nyújtani tudja. De nem nyújthatja azt, amire én felhívtam az Önök figyelmét.

Le kell szoknunk arról, hogy bármely hivatalt a magunkénak tartsunk. Le kell szoknunk arról, hogy a könyvet magántulajdonnak, vagy akár a könyvtár tulajdonának tartsuk. A könyv nem magántulajdon, hanem igazi köztulajdon. A hivatalnok ideje nem az ő magántulajdona, nem arra való, hogy avval ő rendelkezék, az a közé és azzal a köz érdekei szerint kell rendelkezni.

Ilyen apró vonatkozásaiban kell hogy áthatva legyünk a szocialista társadalom eszméitől. Amíg ez nem történt meg — és meg vagyok róla győződve, hogy ez még ma nem történt meg — addig csak egy része a képzésnek az, ami itt fog történni. Amikor ezt a kurzust megnyitóm, arra kérem Önöket, hogy ne elégedjenek meg avval, amit itt tanulnak. Az nem elég. Nem technikai, tudományos szakképzési szempontból, hanem ennek a képzésnek a szempontjából. Egészségek ki ismereteiket, de ne felületesen, ne néhány népszerű brosúrával, hanem komolyan, alaposan, éjszakázva és minden időt ráfordítva, társadalomtudományi, közgazdasági, munkásmozgalmi téren, úgy hogy ennek valóban más belső tartalma legyen, mint az eddigi képzésnek, mint az eddigi legjobb könyvtárosi vagy tanári vagy szaktudományi képzésnek is.

Amikor erre kérem Önöket, akkor ezt teljes tudatában teszem annak, hogy ez nagy, súlyos munka azok számára, akik eddig nem ebben a gondolatkörben éltek, de ugyanolyan nivóju s talán még fontosabb kötelességük, mint az, hogy résztvegyenek ennek a kurzusnak minden előadásán és gyakorlatán és azt azzal a lelkiismeretességgel, pontossággal és azzal a rigorozus és rideg fegyelemmel végezzék el, amit mi megkívánunk ma, amikor ennek a társadalomnak megalapításán fáradozunk.

*

Dienes László: Tisztelt Hallgatóság! Mielőtt tulajdonképeni tárgyamra térnék, ami a tanfolyam tájékoztatójában és tanrendjében nevem alatt hirdetve van, a mai órát arra fogom felhasználni, hogy általánosságban állítsam Önök elé a tanfolyam jelentőségét és célját.

A proletárdiktatura, amikor rengeteg munkája közben, amellyel az eddig elnyomott dolgozó osztályt, a proletáriátust, felszabadítja a gazdasági elnyomatás alól, amikor óriási munkával kiveszi a burzsoázia kezéből az eddig nála visszatartott termelési eszközöket és most már a gazdasági erők megváltozott viszonyának megfelelő új termelési rendet, új gazdasági szerkezetet dolgoz ki, kötelességének tartja, hogy már megkezdje a munkát ezen dolgozó tömegek szellemi felszabadítására is. Ez a szellemi felszabadítás nem fog menni és nem mehet oly gyorsan, mint amilyen gyorsan megy — leg-

alább elvekben — a gazdasági felszabadítás. Hogy ez így van, azt a szellemi javaknak a sajátossága hozza magával.

Meg lehetett azt tenni, hogy egy hatalmas gesztussal elvettük a burzsoáziától a jogtalanul kisajátított termelő eszközöket. El lehetett venni földjét, gyárait, aminek birtoklásával gazdasági rabszolgaságban tartotta évszázadokon keresztül a falusi és városi proletáriátust, el lehetett tőle venni pénzét, házát, fényes berendezését, el lehetett venni autóját, amellyel gazdasági privilégiumának előnyeit kiélvezte. Azonban nem lehet elvenni egy gesztussal máról-holnapra a burzsoáziától szellemi javait, — amennyiben ilyenekkel rendelkezik. Nem lehet és nem is szükséges, hogy elvegyük. Nem szükséges először azért, mert ezekre a szellemi javakra — ha egyáltalán vannak — nincs szükségünk. Ezek a szellemi javak — ha vannak egyáltalában — nem érik meg azt a fáradságot, hogy elvétesse nek másodsor azért sem, mert ha megérnék is s el is tudnánk venni, sem tudnánk azokat egyszerűen átadni, mint a lakásokat, a proletáriátusnak.

Nem éri meg a fáradságot, mert az u. n. burzsoázműveltség vagy nincs, vagy ha van, nem igazi műveltség, nem igazi kultúra, legfeljebb egy látszat, lelki cicoma, amire egyáltalában nincs szükségünk a proletáriátus jövőre-nevelésében.

Amire nekünk szükségünk van, az az egyes embereknek az igazi kulturája, az egyes embereknek lelki gazdagsága, mely, ha hordozója gazdaságilag a burzsoáosztályhoz tartozott is, nem kell, hogy szükségképpen ezen osztály ideológiájától megfertőzött legyen. Mert az igazi kultúra sajátossága, hogy osztályideológiától mentes. És azoktól az egyesektől, akiknek ilyen osztályideológiától mentes kulturájuk van, nem kell elvenni ezt a kulturát, hogy a proletáriátus számára hasznosítsuk, mert az ilyen kultúra önként s örömmel adja magát másnak s mindenkinek. Mert akiknek igazi kulturájuk van, azok érzik azt a sokat hangoztatott és régi megállapítást, hogy az igazi szellemi kincsekből annál több marad meg nekünk, minél többet adtunk belőle másnak. Burzsoá kultúra, mint olyan, nincs és amennyiben a burzsoázia kebelében vannak kulturált emberek, azok kulturájukat önként és örömmel fogják a proletáriátus rendelkezésére bocsátani. Tehát elvenni tőlük nem kell, mert nem lehet, de ha el is lehetne venni, nem érnék vele semmit, mert nem adhatnánk azt át a proletáriátusnak.

A szellemi javakat a gazdasági javaktól egy különleges jellemvonás különbözteti meg. A gazdasági javak élvezhetők nemcsak a készítő által, hanem az által is, aki azokat már készen átveszi. Éppen ez a tulajdonsága a gazdasági javaknak tette lehetővé a burzsoázia számára azt, hogy azáltal, hogy a termelési eszközöket kezéi között tartotta, munka nélkül használni és élvezni tudta mások munkáját.

Sőt tovább mehetett. A szellemi javaknak ellenkező tulajdonsága folytán, hogy t. i. munkával meg kell szerezni, hogy élvezhessük őket, a maga számára biztosította ugyaszólván az összes szellemi javak kizárólagos élvezetét is. Mert a burzsoázia azáltal, hogy a gazdasági javak előállítását másokra bízta, felszabadította magát a gazdasági munka alól s abba a helyzetbe hozta önmagát, hogy ráért a szellemi javak megszerzésére. Míg a gazdasági javakat termelő proletáriátust ugyanakkor kivonta ennek lehetőségéből.

A Tanácsköztársaságnak, a proletárdiktatura kormányának legsürgősebb feladata kell hogy legyen, szellemi téren ennek a kényszerhelyzetnek megszüntetése.

Természetesen a gazdasági kényszerhelyzet megszüntetése elsőbrendű fontosságú, sürgősebb feladat, mert gazdasági felszabadítás nélkül nem lehet szellemi felszabadításról szó.

Amint tudjuk, a gazdasági felszabadítás már megtörtént és folytonosan történik. De, mint mondtuk, a szellemi javaknak azon speciális tulajdonságánál fogva, hogy csak megszerzőik részére élvezhetők, nem elég a proletáriátust gazdaságilag felszabadítani, hogy szellemileg is egyuttal felszabadult legyen, hanem tovább kell mennünk. Tovább kell menni, mert azáltal, hogy időt adtunk a proletáriátusnak, hogy felszabadítottuk a gazdasági elnyomás alól, még szellemileg nem tettük szabaddá, még nem adtuk kezébe a lehetőségét annak, hogy szellemileg felszabadítsa önmagát. Mert ez a felszabadítás csak egyéenként, mindenkinél önmaga által történhet meg.

Ha azonban nem is lehet átadni a kész szellemi kincseket, amelyek az egyesek lelkében vannak, van valami, amit átadhatunk a proletáriátusnak; ezek pedig azok az eszközök, amelyek a szellemi javak megszerzésére szolgálnak. S a Tanácsköztársaság ennek eszközését tekintti legközvetlenebb feladatának a proletáriátus szellemi felszabadítására.

A második párhuzamosan megindítandó lépés: a proletáriátus kiképzése ezen eszközök használatára. Ezért hozta ki a Tanácsköztársaság a magánosok zárt palotáiból a műkincseket, ezért szervezi át a múzeumokat, ezért állított fel Munkásegyletet, rendez számtalan tanfolyamot és ezért jelentette ki rendeletileg, hogy az ország lakosságának könyvvel és a könyvhöz vezető segédeszközökkel való ellátását állami feladatnak tekinti.

Ennek a kijelentésnek a fontossága óriási nagy, legalább olyan jelentőségű, mint volt annak idején a népoktatás ingyenessége és kötelezővé tétele. Mert az a kijelentés, hogy a könyvvel való ellátás állami feladat, azt jelenti, hogy a Tanácsköztársaság kormánya kötelességének tartja, hogy mindenkit hozzájuttasson ahhoz a könyvhöz, még pedig könnyű szerrel, amelyre művelődése és művelőzete céljából szüksége van. Annak, aki tisztában van azzal, hogy mit jelent mai kulturánkban a könyv és előrelátja azt, hogy még mennyivel többet fog jelenteni a jövőnek művelődési rendszerében, amelynek feltétlenül abban az irányban kell haladnia, hogy nagyobb önállóságra nevelje az embereket, tehát amelyben az oktatás maga is önállóbb, a tanító-mestertől függetlenül történik, tehát nagyobb szerepe lesz a könyvnek, az előtt rögtön világosnak kell lenni ezen alaptétel kimondása nagy fontosságának. Ezzel a Tanácsköztársaság nemcsak a művelődés, a kultúra megszerzésének legnagyobb eszközét adta a proletáriátus kezébe, hanem a legerősebb fegyvert is szellemi felszabadításának kivívásához.

S mert a proletáriátus szellemi felszabadulása nem volt a burzsoázia inyére, mert féltette tőle kizsákmányoló gazdasági rendjét, azért igyekezett a proletáriátust lehetőleg elválasztani a könyvtől. Művelődési politikájának osztályjellege megnyilvánult elsősorban nevelési rendszerében, amikor igyekezett úgy megszervezni a közoktatást, úgy kinevelni a tanítóságot és annyira függő és nyomorult helyzetben tartani őket, hogy lehetőleg szolgálalkú és önállótlan embereket neveljenek.

Könyvtárpolitikájában szintén megnyilvánult ez a tendencia, amikor kevés könyvtárt állított fel és amit felállított is, úgy rendezte be, hogy ezen könyvtárak által lehetőleg kevesen jussanak a könyvhöz, sőt nemcsak

kevesen, hanem — ami a főszempont volt — megválogatottan csak azok, akiknek a kezében nem veszedelmes a könyv. Vagy amikor külön könyvtárakat állított fel a „nép“ számára, „jól“ megválogatott könyvanyaggal, nehogy véletlenül is egy szocialista irányú kerüljön közéjük, olyan népkönyvhaszneren rendezte be, hogy annak is elmenjen a kedve az olvasástól, akit e „népkönyvtárak“ silány könyvei még nem riasztottak el tőle.

A könyvtár nem kedves dolog a kapitalista szemében. A legkevesebb, amit vele szemben érez az, hogy felesleges. De az öntudatos s okos burzsoá, tudja, hogy a könyvtár a maga könyveivel nagyon veszedelmes eszköz; olyan könyvekkel, amelyeket válogatás nélkül bárki kezébe vehet, az a könyvtár az önálló kutatást jelenti, a gondolkodás függetlenségét, a kritikát, az ellenállás kezdetét, a forradalom csiráját. Ezért veszedelmes a könyvtár s ezért nem kellett sok és jó könyvtár a burzsoáziának. Mert félt tőle s joggal. S nem is mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy lelkes emberek törekvéseit, akik könyvtárakat akartak adni a proletáriátusnak, kiméletlenül letörje. Budapest székesfőváros közgyűlésén is láthattuk példáját, hogyan szavazta le éveken keresztül a virilista városatyák kara egy nagy közművelődési könyvtár tervét, noha a pénz meg volt hozzá, majd azzal a kifogással, hogy az a terület, amelyre a könyvtár építendő volna, egy nagy európai internacionális hotel céljaira kell, majd azzal, hogy az a hely feltétlenül szükséges a kereskedelem számára, majd pedig azzal, hogy ennek a térnek a megoldása így nem jó.

Nos, a Tanácsköztársaság nem fog nemzetközi hoteleket építeni s nem akar jó üzleteket, ennél fogva bizonyára lesz telke és lesz helye könyvtárak számára. A Tanácsköztársaság kormánya egyik legsürgősebb feladatának tekinti szellemi téren, hogy az egész országban a könyvtárügyet rendezze, az egész országban a lakosságot ellássa jó könyvekkel és erre vonatkozólag máris megindította mindazt, ami a mai viszonyok között lehetséges. Régi, ósdi berendezésű, rossz tudományos könyvtárainkat átszervezi s ezenkívül tervbevette minden városunknak és falunknak szinte beszőrésát közművelődési könyvtárakkal.

És ez az a munka, amelyhez a Tanácsköztársaságnak képzett szakmunkások segítségére van szüksége. Olyan emberek, olyan könyvtárosok segítségére, akik érzik azt, hogy mi a kultúra és mi a kulturához vezető könyv. Akikben van kulturszükséglet és akik nemcsak ki tudják önmagukban elégíteni ezt a kulturszükségletet, hanem fel tudják azt fedezni, sőt fel tudják ébreszteni másokban. Mert nem elég a kulturához vezető eszközöket egyszerűen átadni, letenni a kezébe a proletáriátusnak, hanem ezenkívül kötelességünk meg is tanítani, hogy hogyan éljen velük.

S a jó könyvtáros feladata nem az, hogy a könyveket kivegye-betegye és a polcon rendbentartsa, hanem sokkal több és szebb ennél: a könyvnek elvezetése az olvasó lelkéhez. Ez a könyvtáros igazi feladata, ahol a munka már felülemelkedik az egyszerű mechanikus és kezelési munkálatokon és szép szellemi munkává válik.

Természetesen azt a kulturérzékét és azt a lélek-tani tapintatot, amit az ilyen munka feltételez, azt nem lehet egyáltalában tanítani. S pedig semmi esetre sem hat hét alatt. Amit hat hét alatt tanítani lehet, azok csak könyvtári, technikai dolgok, bizonyos jó, kipróbált és jól bevált szabályoknak, eljárási módoknak összesége, előfeltétele annak a későbbi magasabbrendű munkának.

Ennek a tanfolyamnak a célja, hogy Önöket ezekkel a technikai módszerekkel megismertesse. Természetesen hat hét alatt ezt sem lehet kimerítően megtanulni. Csak a legfontosabbakat, azokat az alapvető ismereteket akarjuk közölni Önökkel, amelyek feltétlenül szükségesek a legkezdetlegesebb könyvtárosi működéshez is. Azok számára, akik majd legalkalmasabbaknak mutatkoznak könyvtárosi hivatásra, majd ősszel nyílik meg a főiskolai oktatás keretébe illesztve egy rendszeres könyvtárosiskola, amelyet az első esztendőben úgy fogunk berendezni, hogy azok is végezhessek, akik addig már alkalmazást nyertek valamely könyvtárban.

Ez a kurzus, amint a tájékoztatóban és tanrendben meg fogják látni, tulajdonképpen három részből áll. Első két része a tulajdonképeni szakoktatás, amely a könyvtártechnikába, a könyvtári munka materiális részébe és amennyire lehet, a szellemi részébe bevezető eljárásoknak egyik részében elméleti kioktatása, második részében gyakorlati megtanítása valamilyen könyvtárban. Amennyiben bizonyos tárgyak tanítása egyáltalában lehetetlen tisztán elméletileg, bemutatás nélkül, ezeket csoportokra osztva fogja a hallgatóság a munka színelhelynél megtanulni. Harmadik része a kurzusnak továbbképző kurzus, olyan előadásokból összeállítva, amelyeket hasznosnak gondoltunk az egyetemi előadások sorából a könyvtárosok számára. Akik igazolni tudják, hogy ezen képezésük már megvan, azokat ezen továbbképző előadások hallgatásától fel is menthetjük.

Könyvtárak a Tanácsköztársaságban

A Közoktatási Népbiztosság 22. sz. alapvető könyvtári rendelete szellemében a szervezés munkája két irányban halad. Egyrészt Budapesten és az ország nagyobb városaiban tudományos szakkönyvtárrendszert akarunk kiépíteni s ezért azon vagyunk, hogy jól átgondolt egységes terv alapján átszervezzük meglévő tudományos könyvtárainkat: az összetartozókat egyesítsük, a heterogén tartalmuakat szétválasszuk s e célra alkalmas épületek felhasználásával a kutatók és tanulni vágyók céljaira legmegfelelőbbben helyezzük el. Minthogy azonban itt nagy, több százezer kötetes könyvtárakról van szó, melyeket nem könnyű feladat megmozgatni, csak végleges elhelyezésükről lehet szó — legalább is, amíg nagyobb-szabású építkezésekre megnyílik a lehetőség — ezért a tényleges kivételre csak akkor kerülhet majd a sor, ha az elhelyezési és átszervezési tervet az összes nagyobb könyvtárakra nézve részletesen meg tudtuk állapítani. A legnehezebb probléma — melynek megoldásától függ az összes többi budapesti nagy könyvtár elhelyezésének kérdése — a Nemzeti Múzeum könyvtárának elhelyezése, melynek a Múzeum egyéb részeinek már folyamatban lévő likvidációjával együttesen kell elintéztetnie. A terv szerint a Múzeum épülete egyedül a könyvtárnak maradna, mellyel egyesítenénk egy nagy magyar vonatkozású és szellemi tudományi könyvtárrá az Egyetem könyvtárát és az Akadémia könyvtárát. Minthogy azonban a természetrajzi és néprajzi gyűjtemények elhelyezése ma, mikor csak kész épületekről lehet szó, igen nagy nehézségekbe ütközik s ha megoldást kapni is hamarosan, költöztetésük hosszú időbe kerülne, legnagyobb könyvtáraink ügye sajnos rövidesen nem nyerhet gyökeres elintéztést. Ugy, hogy a közvetlen jövőre nézve kisebb reformokkal kell e tekintetben megelégednünk. Minden-esetre már most egységes terv alapján fogjuk szervezni

könyvbeszerzésüket, katalógusaikat és egész belső és külső adminisztrációjukat, ami már maga a könyvtárosok és kutatók által a régi társadalomban csak álmódott, de nem is remélt óriási eredmény. Azt fogja jelenteni, hogy e három nagyon szép anyaggal rendelkező könyvtár használható is lesz.

Megoldásra vár ezenkívül a ma még kisebb, de naggyá kiépítendő szakkönyvtárak egész sora. Így a Szabó Ervin társadalomtudományi szakkönyvtár számára keresünk megfelelő nagy épületet, ahol beleolvastva legyenek a már vele egyesített *Képviselőház könyvtára*, a volt *Kereskedelmi és Iparkamara könyvtára* és a megszünt érdekképviseletek könyvtárai, valamint az összes többi kisebb-nagyobb társadalomtudományi és közgazdasági könyvtárak. Ennek keretében fog kiépülni a *kontinens legnagyobb szocialista könyvtára*, melynek alapjai már készen vannak s teljes kiépítése csak a megfelelő elhelyezés kérdése.

Hasonlóképen szükséges egy nagy *természettudományi szakkönyvtár* megteremtése, természetesen itt is a már létező könyvtárak felhasználásával, továbbá a technikai, építészeti, művészeti stb. szakkönyvtáraink szintén egységes organizációja.

Közelebb van a megvalósuláshoz, mert sürgősebb és a jelen körülmények között kivihetőbb, a *közművelődési könyvtárrendszer* kiépítése. Terveink szerint minden kerületben több 15—20.000 kötetes általános — szépirodalmi és ismeretterjesztő — könyvtárt fogunk felállítani. Nagy-Budapesten kb. 30—40-et, a vidéki városokban a szükséghez képest, a falukat s tanyákat pedig a városokból kiinduló mozgókönyvtárak fogják ellátni folyton friss, új könyvekkel. Ennek az országos könyvtárhálózatnak egyes szemei már az előkészítés előrehaladott állapotában vannak. Így Budapesten rövid idő alatt öt ilyen közművelődési könyvtárt nyithatunk meg. Ezek előkészítése azért megy gyorsabban, mert megszünt egyesületek könyvtárai képezvén kiindulópontjaikat, már némi kész szervezet áll előttünk, mely csak modern irányba való átszervezést igényel. Ilyenek a volt Budai Könyvtáregyesület, az V. ker. Népháza, az Erzsébet Népakadémia helyiségeiben s anyaguk felhasználásával rövidesen felfrissített alakban megnyíló könyvtárak. Nagyobb közművelődési könyvtárt készítünk elő a volt Kőbányai Kaszinóban s nyári olvasótermet rendezünk be a volt Lipótvárosi Kaszinó nyári helyiségében, a Fásorban.

A kerületi könyvtárak mellett a nagyobb *gyárakban* is rendezünk be könyvtárakat. Célunk, hogy lehetőleg közel vigyük a könyvet a munkássághoz s minden eszközzel megkönnyítsük hozzáférését. A legelsőek valószínűleg a Ganz-Danubius és a Telefongyárban nyílnak meg, minthogy az előfeltételek itt voltak leginkább megadva.

Külön, kisebb könyvtárakat kapnak az *ifjúnok*, részint olvasótermekben, képzési helyük közelében, részint a főiskolai otthonaikban.

A könyvtárak e nagy tömegének felállítása igen sok könyvet igényel. Könyv pedig tudvalevőleg kevés van. Hogy tehát a meglévő könyvanyagot könyvtárak számára biztosítsuk, létesítettünk egy nagy *Országos Könyvgyűjtő és Könyvelosztó telepet* a Szellemi Termékek Országos Tanácsa elosztó szervezetével összefüggésben, mely több millió kötet összegyűjtésére és kezelésére rendezkedik be. Ide koncentrálnak nemcsak a kiadók készleteiből könyvtári célokra lefoglalt könyveket, hanem a felszámolt egyesületek, (kaszinók stb.) könyvtárait,

valamint a veszélyeztetett vagy elhagyott magánkönyvtárakat is, melyeket közcélra igénybe vettünk.

A megnyitandó könyvtárak személyzettel való ellátására pedig rendeztük az Egyetemen, már két hete folyó *könyvtárosi tanfolyamot*, melyet öszre rendszeres könyvtárosképző főiskolává építünk ki.

Ezek az új intézmények, első láncszemei egy nagy intézménynek egy *Országos könyvtárügyi és bibliográfiai intézetnek*, amely a megalakítandó Országos Könyvtárügyi Tanács segédszerve lesz az egész magyar Tanácsköztársaság könyvtárügyének központi irányítására.

Gyári munkáskönyvtárak

A tudománynak és a munkásoknak, a társadalom e két egymástól távolos sarkának szövetése, ha egyszer megvalósul, vas-
karjuk meg fog fojtani minden kulturakadályt

Ferdinand Lassalle

A proletárdiktatura belefogott világtörténelmi föl-szabadító munkájába és már javában működik a népoktató szervezet hatalmas gépezete, amely ezernyi ezer csatornán keresztül vezeti szét az igazi tudást a nép legszélesebb rétegeibe. A tudományos propaganda tömegtelen eszköze között a *gyári munkáskönyvtárak* létesítése azért az első feladatok egyike, mert a diktatura új gazdasági rendje főként és legelső sorban a gyárak alkotó, termelő munkásainak tudásán és munkafegyelmén alapszik. A tudomány és egészséges szórakozás nyomtatott igéjével ott kell fölkeresni a gyárak és egyéb koncentrált nagyüzemek munkásait, ahol a legkényelmesebben és leghatásosabban végezhetik hivatásukat: magában az üzemben.

A kerületenként tervezett kulturkönyvtárak a proletárság könyvigényeit nem képesek teljesen kielégíteni. Már csak azért sem, mert szükségképpen jó időbe telik, míg a várost egészen behálózhatjuk jó fiókkönyvtárakkal, míg különösen a külterket elláthatjuk alkalmas kisebb könyvtárakkal, amelyek számára azokon a vidékeken bizony nem állnak rendelkezésre elhagyott paloták. A nagyobb gyári üzemek a város legszélsőbb szélén, távol a sűrűn beépített városrészekről fekszenek, tehát elébe kell sietnünk a munkásság tudásvágyának azzal, hogy mi visszük a könyvet hozzájuk lehető legközelebb. Ezért vált szükségessé a gyári könyvtáraknak a lehető legszélesebb keretben való megszervezése. Nagyszerű szimbóluma lesz a diadalmas szocializmusnak, amikor közvetlenül egymás mellé kerül az új világrend kettős alapja: a munka és a tudomány, a könyv és a kalapács!

Az országos könyvtárügyi megbizottak április 22-re értekezletre hívták egybe azokat az elvtársakat, akik a gyári könyvtárak ügye iránt érdeklődnek. A Vörös Újságban közzétett egyszeri meghívásra rendkívül szép számban jelentek meg a gyárak és a szakszervezetek kiküldöttei. Hosszabb eszmecsere után, egyértelműleg az a vélemény jegecesedett ki, hogy a gyári könyvtárakra nagy és sürgős szükség van. Legelső sorban azok a gyári üzemek kapjanak könyvtárat, amelyeknek leginkább van rá szükségük a munkások nagy számánál és az üzem távoli fekvésénél fogva. Ezek között is elsősorban azok, ahol már megvannak a könyvtár létesítésének bizonyos előfeltételei, így pl. megfelelő helyiségek könyvtárszoba és olvasóterem számára, ahol van már vala-

melyes könyvtár, ahol a szükséges berendezés — leg-
alább részben — megvan, vagy a gyár által előállít-
ható. A könyvtár magába foglalná a pártirodalmat,
ismeretterjesztő műveket, jó szépirodalmat és a gyári
munkásság szakmájának megfelelő szakirodalmat. A
gyári könyvtár terjedelme a mutatkozó szükséglethez
igazodnék. Lehetőleg minden gyári könyvtár mellett,
ennek ugyyszólván kiegészítése gyanánt, *olvasóterem* volna
létesítendő, ahol a gyár munkásainak hírlapok, folyó-
iratok, lexikonok, idegen szótárak stb. állának rendelkezésére és ahol a munka közötti szünetekben olvas-
hatna a munkás. Azonfelül az olvasóteremben felolvasá-
sok, az olvasott anyag szemináriumszerű megbeszélései,
előadások tartatnának.

Az értekezleten megállapított alapelvek szerint meg-
indult a munka és máris mutathat fel némi eredmé-
nyeket. A *Ganz-Danubius kocsigát*, amelynek mintegy
négyezer alkalmazottja van, tágas, szellős, világos könyv-
tártermet és hatalmas méretű olvasótermet bocsájt a
könyvtár rendelkezésére. Az eredetileg tervbevett helyi-
ségek olyan nagymérvű átalakítást igényeltek, hogy
ugyanazzal a költséggel egész különálló könyvtárépü-
letet lehet betonból emelni. Az Építési Direktórium,
elismerésre méltó méltánylásával a fontos célnak, haj-
landó is volt a gyár egyik szabad telkén a megfelelő
épületet a lehető legrövidebb idő alatt hozni. De most
egy újabb megoldással már kész nagy termeket kapunk
a gyártól a könyvtár és az olvasóterem számára, azon-
felül átvesszük a gyár gazdag műszaki könyvtárát, úgy,
hogy a lehető legrövidebb időn belül mintakönyvtár
gyanánt megnyitható lesz a Ganz-Danubius gyári könyv-
tára. Ugyancsak előrehaladott stádiumban van már a
Fegyvergyár könyvtára. A könyvtárterem és az olvasó-
terem itt valósággal pazar beosztású és berendezésű
lesz. Polcokat, állványokat, asztalokat, székeket és pa-
dokokat itt is éppen úgy, mint a Ganz-Danubiusban,
maga a gyár készíti. Mindkét gyár gondoskodik azon-
felül vezetőképzésekről és a megfelelő berendezésről,
hogy az előadások esetről-esetre vetített képekkel lehes-
senek illusztrálhatók. Előkészítés alatt áll a *Telefongyár*
könyvtára is. Tul vagyunk azonkívül az előkészítő
munkákon abban az irányban, hogy a többi tekintetbe
jövő nagyobb gyárüzemekben is megtörténjenek a könyv-
tár létesítéséhez szükséges intézkedések.

A gyári munkáskönyvtárak ügyeinek előadója a
könyvtári megbizottak hivatalában *Pfeifer Sándor* elvtárs.

A volt érdekképviseltek könyvtárai

A kapitalista termelési rend gazdasági érdekkép-
viselleteit, a régi Magyarország osztályöntudatos burzsoá-
ziájának szakszervezeteit, beszüntette a proletáralom,
de amennyiben olyan funkciót láttak el, amely osztály-
érdekeltségeiken túlment, azt átvette a proletárállam. Így
könyvtáraikat is, amelyek a tanulni vágyó tömegek elől
el voltak vonva. Helyenként jól felszerelt könyvtárakkal
látták el magukat, amelyeket persze csak megbízható,
kebelbeli ember használhatott, míg más halandó
emberfia, aki előtt a mindenható szervezetek kapui zárva
maradtak, rongyosra koptathatta a cipőjét, míg valahol
semleges helyen, magános ember birtokában, vagy
könyvkereskedésben, csak a világért sem közpénzen
közélcélra fenntartott könyvtárban, a keresett könyvre reá-
akadhatott.

Ma ezek a könyvek a Közoktatásügyi Népbiztos-
ság 24. K. N. sz. rendelete értelmében köztulajdonná
váltak és semmi sem áll többé útjában annak, hogy

tényleg közcélra használtassanak is fel. A fontosabbak
a következők:

1. *Az Országos magyar kereskedelmi egyesülés*
könyvtára 1383 kötetel, irattárral és archivummal.

2. *Gyáripárosok országos szövetségének* 2263 kö-
tetből álló könyvtára, katalógus nélkül.

3. *Vasművesek és gépgyárosok* könyvtára, mely
ugyan pár kötetből álló rendszertelen és kisebb értékű
gyűjtemény, ujságszelvénygyűjteménye pedig egyáltalán
nincs, de irattára szép és igen fontos statisztikai gyűj-
téseket tartalmaz.

4. *Magyar vegyészeti gyárosok országos egyesü-
lete* körülbelül 800—1000 kötetet kitevő közgazdasági
könyvtár felett rendelkezett.

5. *Cukoripar* könyvtára kb. 1500 kötet, ezt egye-
lőre a szociális termelés cukorosztályára vitték, ahol a
műszaki részt megtartják belőle.

6. *Az országos iparegyesület* 2600 kötetel rendel-
kezett, melyeknek katalógusa van. A kisiparra vonat-
kozó részére szintén a szociális termelés népbiztossága
tart igényt.

7. *A budapesti kereskedelmi testület* könyvtára
nem jöhet számba részint kis terjedelme, részint pedig
értéktelensége miatt, de irattárában nagy értékű régi
feljegyzések vannak, amelyeket feltétlenül jól el kell
helyezni.

8. *A keleti gazdasági központ* könyvtára 1000 kö-
tetnél több, főként a Balkán államokra és a közeli
Keletre vonatkozó értékesebb gyűjtemény. Minthogy ez
utóbbinak anyaga szervesen egészítené ki a Szabó
Ervin-könyvtár szépen fejlődő Keleti gyűjteményét,
a könyvtárügyi megbizottak oda is illesztik be.

Meg lehet még említeni a *Tőzsde könyvtárát* is,
de annak anyaga nagyrészt elévült és így nem igen
lesz majd a kommunista könyvtárpolitikában szerepe.

A könyvtárügyi megbizottak még 1919 április 5.-én
értekezletet hívtak egybe, hogy megbeszéljék, mi tör-
ténjék ezekkel a közcélra felszabadult könyvtárakkal.
Részletve ezen az értekezleten mindazok, akik a
könyvtárakat eddig kezelték. A könyvtárügyi megbizot-
tak nagyjában körvonalozták Budapest könyvtárpoliti-
kájára vonatkozó terveiket, amelyek lényege az, hogy
a létesítendő egyetlen nagy központi könyvtár körül a
szakkönyvtárak rendszere és közművelődési könyv-
tárhálózat kristályosodjék ki. Ennek a tervnek a végre-
hajtásaképpen az értekezlet megállapodott abban, hogy
miután az említett könyvtárakban legfőként a közgaz-
dasági szakirodalom van képviselve, ezek addig is, míg
egy nagy központi társadalomtudományi könyvtárban,
a Szabó Ervin-könyvtárban egyesíthetők nem lesznek,
mind a volt Kereskedelmi és iparkamara könyvtárában
egyesítendő nagy közgazdasági könyvtárra és archi-
vummá. A könyvanyagot katalógussal, szekrényekkel és
egyéb felszerelési tárgyakkal együtt már át is szállították
oda s az egyesítés és rendezés munkája állandóan folyik.
Az új könyvtár neve „Magyar közgazdasági könyvtár és
archivum“, helyisége pedig Szemere-utca 6. sz. alatt, a
volt Kereskedelmi és Iparkamara helyiségében van.

Ezenkívül marad még Budapestesen néhány olyan
közgazdasági könyvtár, amely egyelőre külön fog tovább-
működni, mint pl. a Központi Statisztikai Hivatal, a
Gazdasági Főiskola könyvtára, a volt Kereskedelmi Aka-
adémia és Keleti Kereskedelmi Akadémia könyvanyagá-
ból, ezek azonban a kiépítendő szakkönyvtár-rendszer-
ben kialakuló munkafelosztás alapján illeszkednek majd
be Budapest egész könyvtárrendszerébe.

A levéltárak rendezése

— Közoktatásügyi Népbiztosság 33. K. N. számú rendelete. —

A Közoktatásügyi Népbiztosság 26. K. N. számú (I. a Tanácsköztársaság május 8-án megjelent 37. számában) rendelkezésének folyományaképpen elrendeli, hogy a levéltárügy a tudományos munka követelményeinek megfelelően és különösen a történettudományi kutatás előmozdítása, valamint a forráskiadások egységes irányítása érdekében országosan rendeztessék és a tudományos értékű levéltári anyag a lehetőséghez képest központosítottassék.

Ehhez képest a következőket rendeli:

1. §.

Az összes levéltárak tudományos szervezésének egységes vezetését a megalakítandó Országos Levéltárügyi Tanács veszi át. A tanács megalakításáig az ennek szervezésével járó, valamint a levéltárügygel kapcsolatosan felmerülő egyéb ügyeket a levéltárügyi megbízott az Országos Levéltár vezetőjével együtt intézi.

Az Országos Levéltárügyi Tanács hatáskörét és feladatait részletesen külön rendelet fogja szabályozni.

2. §.

A vármegyei és városi hatóságok, valamint a volt minisztériumok és mindama hatóságok levéltárai, amelyek az állami vagy az önkormányzati igazgatásnak továbbra is működő szervei, adminisztratív szempontból kiegészítő részei maradnak e hatóságoknak. Az Országos Levéltárügyi Tanács (levéltárügyi megbízott és az Országos Levéltár vezetője) hatásköre ezeknek csupán tudományos vezetésére, kezelésére és felhasználására terjed ki. Személyzetüket az állami vagy önkormányzati hatóságok saját hatáskörükben nevezik ki vagy választják meg azzal a korlátozással, hogy a levéltári vezető, ugyancsak a szakképzettséget igénylő egyéb állások betöltése a tudományos vezetés és szervezés érdekeinek biztosítása végett az Országos Levéltárügyi Tanács (levéltárügyi megbízott és az Országos Levéltár vezetője) előzetes hozzájárulásával történik.

Azok a hatóságok, amelyek működésüket kormányintézkedés folytán végérvényesen beszüntették, ha levéltárak van, e rendelet kihirdetésétől számított egy héten belül írásos jelentést tartoznak tenni a levéltárügyi megbízottnak. (Országos Levéltár I., Uri-utca 28.)

3. §.

A Magyarországi Tanácsköztársaság a történelmi értékű, egyházi kezelésben lévő káptalani és konventi levéltárakat köztulajdonba veszi és az Országos Levéltárügyi Tanács (levéltárügyi megbízott és az Országos Levéltár vezetője) utasítása szerint az Országos Levéltárba kebelezi be.

Ez egyházi testületek házi levéltárainak további sorsára nézve a levéltárügyi megbízott a vallásügyi likvidáló bizottsággal együtt intézkedik.

4. §.

A kijelölendő történelmi becsű vagy egyéb tudományos értékű családi és egyéb magánlevéltárakat értékük teljes kihasználhatóságának biztosítása végett letétbe kell helyezni az Országos Levéltárba. Átvételükéről az Országos Levéltár új épületének használatba vételéhez képest az Országos Levéltárügyi Tanács (levéltárügyi megbízott és az Országos Levéltár vezetője) rendelkezik.

Az erre a célra kiküldendő bizottságok a levéltárakat a család megbízottjának vagy a levéltár tulajdonosának (képviselőjének) jelenlétében veszik át. Az átvétel egyéb körülményeit (leltár, jegyzőkönyv stb.) az

Országos Levéltárügyi Tanács (levéltárügyi megbízott és az Országos Levéltár vezetője) állapítja meg.

Ezeknek a levéltáraknak tudományos felhasználhatóságáról kizárólag az előbb említett hatóságok rendelkeznek.

Azokat a családi magánlevéltárakat, amelyeknek tulajdonosai az ország területéről eltávoztak, a vagyon leltározásával megbízott közegek, az erről tudomást szerző Munkás-, katonai- és földmivestanácsok és levéltári hivatalok táviratilag vagy ajánlott levélben haladéktalanul jelentsék be a körülmények megjelölésével megfelelő intézkedés végett a levéltárügyi megbízottnak.

5. §.

A Nemzeti Múzeum, az Akadémia, az Egyetemi könyvtár és ezekhez hasonló kulturintézetek levéltárai az Országos Levéltárba bekebelezetnek. Ennek végrehajtásáról az Országos Levéltárügyi Tanács fog intézkedni. Addig, míg ez be nem következik, a megnevezett intézetek levéltári gyűjteményeiket és a családi letéteket felelősség mellett gondozzák.

6. §.

Történelmi és tudományos jelentőségű oklevelek adásvétele, amennyiben azok forgalma az alábbiak szerint szabadabbá nem válik, tilos.

A könyvkereskedők és antikváriusok tulajdonában lévő oklevél-nyagról Budapesten egy erre a célra kiküldendő bizottság leltárt vesz fel és megállapítja, hogy azokat át kell-e venni az Országos Levéltár számára. Vidéken ezt a törvényhatósági levéltárak vezetői végzik, akik az eredményről a levéltárügyi megbízottnak jelentést tesznek. Döntés után az át nem vett oklevelek forgalma szabadabbá válik.

A magánosokat felhívja a Közoktatásügyi Népbiztosság, hogy a birtokukban lévő egyes okleveleket a tudomány érdekében helyezték letétbe az Országos Levéltárban.

7. §.

A levéltárak titkossága a tudományos kutatások számára megszűnik. Kötelességük azonban a levéltárak vezetőinek, hogy a kutatás tudományos jellegére fegyelmi büntetés terhe mellett ügyeljenek. Kétes vagy vitás esetekben az Országos Levéltárügyi Tanács (levéltárügyi megbízott és az Országos Levéltár vezetője) döntését kell kikérni.

8. §.

Az összes levéltárak — azok is, amelyek a 26. K. N. számú rendeletben felsorolva nincsenek, így azok is, amelyek tudományos és közművelődési intézetekkel kapcsolatosak (Nemzeti Múzeum, Akadémia, egyetemek, könyvtárak, testületek stb.) — e rendelet kihirdetésétől számított egy héten belül írásban jelentsék be a levéltárügyi megbízottnak a következő adatokat:

1. a levéltár neve és címe;
2. az alkalmazottak a) neve, b) alkalmazásuk minősége, c) képzettsége, d) szolgálati ideje.

E bejelentést a bizalmiak s ezek nem létében a levéltár vezetője állítsák ki.

9. §.

Az Országos Levéltár új épületének építkezési ügyei a teljes befejezésig a belügyi népbiztosság hatáskörében megmaradnak.

10. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe.
Budapest, 1919. május 15.

Közoktatásügyi Népbiztosság.

A szerkesztésért felelősek: Dienes László és Kónalmi Béla.
Pápai Ernő műintézete, Budapest, Szerecsen-u. 65.

A Tanácsköztársaság Könyvtárügye

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
VI., Andrassy-ut 12, I. :: Telefon: 84—31.

Megjelenik havonként.

**A könyvtárügyi megbizottak
hivatalos lapja**

Könyvtáraknak, könyvtárosoknak és munkástanácsok közművelődési osztályainak ingyen, magánosoknak évi 20 korona. Egyes szám 2 K.

A nagy papirinség folytán a Tanácsköztársaság Könyvtárügye című hivatalos lapunk egysültni fog a **Muzeumi és Könyvtári Értesítő**-vel és a **Könyvtári Szemlé**-vel és **Könyvtári Szemle** címen mint a közművelődési könyvtárak lapja fog megjelenni.

Körlevél

Az összes nagyobb könyvtárakhoz.

Kpm. 418/919. sz.

A vidéki közkönyvtárak részére szükség volna bibliografiai segédeszközökre. Szíveskedjék velem közölni, hogy van-e ilyen művekből (Szabó, Petrik, Hinrichs, Georg, Kayser stb.) fölös példányuk?

Budapest, 1919 június 20.

A könyvtári kisüzem és nagyüzem

A kisüzem a könyvtárak világában is éppen olyan észszerűtlen, mint volt már a modern nagykapitalisztikus gazdasági rendszerben. Mégis minduntalan azzal a tendenciával találkozunk, hogy a szerencsésen elhalasztott kisgrajzlerájt könyvtári téren támasszuk fel. Nincs nap, nincs óra, hogy ilyen törekvések céltalan, pazarló, meddő voltáról ne kellene előadásokat, meggyőző vitatkozásokat folytatnunk jóhiszemű, tájékozatlan elvtársakkal.

A nagy újjászervező lázban alakult egy nagy termelési és egy még nagyobb kulturbürokrácia. Kis hivatalcsirák átszerveztettek nagy irodaüzemekké és olyan feladatokra, amelyeket addig pincéből intéztek, népbiztossági csoportok alakultak. Ezek az új üzemek, irodák és csoportok azután nyomban a legfantasztikusabb igényeket támasztották helyiség és felszerelés dolgában és csak természetes, hogy e felszerelések között a legelső helyen állott egy *legfeljebb egy héten belül megszervezendő szakkönyvtár, mely legalább tízezer kötet szakmunkából álljon.*

Ha ez a veszedelmes naivítás éppen csak jóakaratu túlzás volna, az még nem volna baj, de ez a naivítás követelőző is, mert rendszerint nem kíván kevesebbet, minthogy 1. műszaki, természettudományi, orvosi és egyéb szakmunkákban teljesen szegény lévén a magyar könyvpiac, a három negyedév óta körülzárt országban akkora kötetszámban teremtsünk elő szakmunkákat, amilyenben ezek együttvéve Középeurópában sincsenek. 2. Ezeket a szakmunkákat emeljük ki ebből, vagy abból a közkönyvtárból és helyezzük hozzájuk.

Hivatali, üzemi szakkönyvtár alatt csak olyan

kézikönyvekből (reference-könyvek) álló könyvtárat ért-hetünk, amely nem kívánja meg önálló könyvtáros gondozását. Ilyen *hivatali könyvtár legfeljebb pár száz kötetből állhat*; ezekre menő könyvtár szakszerű gondozása már szakmunkásokat igényel. Tízezer kötetnyi könyvtár külön helyiségeket és segéd munkás igénybe-vételét. Ekkora kötetszámu hivatali vagy üzemi könyv-tár pedig a kötetszámanál fogva nemcsak arra volna hivatott, hogy néhány hivatali, üzemi szakmunkást lás-son el segédkönyvekkel, hanem hogy nagyobb olvasó-közönséget is kielégítsen. Ettől azonban elvágja az olvasóközönséget a könyvtár hivatali vagy üzemi elhelye-zése és függősége az üzemi, vagy hivatali rendtől. Itten más szóval pazarlás, energiapocsékolás folynék. Ezt meg kell akadályozni, ahol el akarják követni és megszüntetni, ahol már folyik. Megszüntetni pedig csak úgy lehet, ha a meglévő nyilvános szakkönyvtárakat teljesebbé építjük és központosítjuk nagyüzemekké.

Vegyünk konkrét példát. Valamely propaganda-csoport összeállít a különböző tanfolyamok hallgatói részére egy kis házi könyvtárat. A tanfolyamok anyaga bővül, változik, átalakul, a könyvanyag egyre nő, nagy könyvtárrá dagad, külön üzemmé alakul, de tervszerűtlenül utána kullog hallgatói érdeklődésének. Ugyanez a propaganda párhuzamosan több helyütt, több népbiztosságnál folyik. Hová vezet ez? Oda, hogy minden ügyosztályban volna egy fiókkönyvtárra való könyv-anyag, mely a tanfolyam végével elvesztené és nem találná meg közönségét. Minden népbiztosság minden emeletén volna egy pár ezer kötetes tervszerűtlenül összehordott és ahány, annyiféleképen kezelt könyv-gyűjtemény. Nem helyesebb akkor a hallgatóságot a közművelődési könyvtárba, vagy szakkönyvtárba irányí-tani, amely már felkészülten várja széleskörű anyagá-val? (Ma talán még nem felelnek meg minden igény-nek, de meg kell keresni a velük való kooperáció módját olyan módon, hogy a propaganda-csoport meg-küldi a megfelelő szakkönyvtáraknak és közművelődési könyvtáraknak előadásaik, programját és felkérjük ezeket, állítsanak össze speciális könyvjegyzékeket és szerez-zenek be többes példányokban egyes munkákat.)

Tehát nem szétszedni a már meglévő közkönyv-tárakat, hanem továbbépíteni munkájukat, belevonni a tudományos propagandába, felszerelni a keresett kézi-könyvekből többes példányokkal és egybeolvasztani a kisebb szakkönyvtárakat!

Mert nemcsak a proletárállam vagyonának és energiáinak kimeléséről van itt szó, hanem az olvasók munkaidejének kimeléséről is, mert amit ők tíz kis szakkönyvtárban nem találnak, azt megtalálhatják egyet-ven egy nagy közkönyvtárban.

Hivatali, üzemi könyvtárnak csak egy esetben lehet nagyobb kötetszámban szüksége könyvre: ha egy vagy két fontos munkából annyi példányt kíván beszerezni és készen tartani, hogy minden üzemi szakmunkásnak vagy hallgatónak jusson elengedhetetlen számszám gyanánt.

* * *

A szétforgácsolásnak, az energiapocsékolásnak hasonló eseteivel találkozunk vidéken is. Kisebb városban, vagy községben a könyvtárak egyesítésére kell törekedni. Ez a cél úgy érhető el, ha a különböző egyleti, szakszervezeti és pártszervezeti könyvtárakat közös helyen egyesítik és a helyi munkástanács művelődési osztályának irányítása alá bocsátják. Nagyobb helyeken a város különböző pontjain azután könyvkölcsönző állomásokat lehet létesíteni.

A könyvtárak ilyen összeolvasztása ellen egyes szervezetek fel fognak szólalni. Ezeket a következő néhány észrevétel bizonyosan meg fogja győzni. A Tanácsköztársaság nagy kulturmunkája, a sok felolvasás és tanfolyam jól felszerelt könyvtárakat igényel, jobban felszereltek, mint amilyenek a régi szakszervezeti és egyéb könyvtárak. Ilyen könyvtárakat a párt- vagy szakszervezet külön a maga erejéből nem tud fenntartani. Az pedig csak világos, hogy egy község vagy város ösztönző munkássága többet produkálhat ezen a téren, mint egyes szakszervezetek vagy pártszervezetek sovány pénztárai. Csak kicsinyes szempontokból lehet tehát sok törpe könyvtár fenntartását többrebecsülni, mint egy nagy könyvtárét. Az ellenállás igen sok esetben a tulajdonhoz való fanatikus és indokolatlan ragaszkodásból ered és pedig éppen a nagyobb könyvgyűjtemények részéről, mert vonakodnak gazdag könyvkincseiket a kevésbé tehetősekkel megosztani. Sokan azonban a könyvtárak egyesítésében csupán kényelmük ellen intézett merényletet látnak. Pedig éppen ez nem áll. Mert nagyobb helyeken, ahol a könyvtár élénk forgalmára lehet számítani, természetes, hogy több kölcsönzőállomásról fog a központi könyvtár gondoskodni, már csak azért is, hogy egy község vagy város minden könyve a dolgozók összességének rendelkezésére bocsáttassék.

Ha az egyesítés ellen leküzdhetetlen akadályok (pl. megfelelő helyiségek hiánya) mutatkoznak, akkor a célt más uton kell és lehet megközelíteni. *Együttműködés megteremtésével!* A helyi munkástanács művelődési osztálya kartellszerű megállapodást létesít a könyvtártulajdonos, szervezetek között és kimondja, hogy az egyezsége lépő szervezetek összes tagjai bármely más, az egyezségben résztvevő könyvtárt használhatnak. Másodsor: a könyvtár egyesítése helyett megteremti a *katalógusok egyesítését*, úgy, hogy valamennyi könyvtár könyveinek címét az egyes könyvtárak *betűjelével egy központi cédula-katalógusba* sorozza be, természetesen úgy, hogy a könyvek könyvtári jele, helyszáma a régi marad. Ezen a módon valamennyi könyvtár látogatója az összes többi könyvtárban fellelhető könyvekről tájékozást nyer. Ezt az intézkedést egészítse ki a könyvtárak egymás közti kölcsönzéseinek rendszeresítése, olyképp, hogy a kölcsönző a másik könyvtárban található könyvet *másnap* abban a könyvtárban kaphassa meg, ahol azt kereste, amelyik lakóhelyéhez legközelebb áll.

Ezen a módon a helység összes könyvei a dolgozók összessége számára könnyen hozzáférhetővé vannak téve anélkül, hogy ártalmas harcot felidézünk volna, anélkül, hogy az egyes könyvtárak életét megbolygattuk, nehezen megmozgatható könyvgyűjteményeket felforgat-

tunk volna. És mégis, óriási lépést tettünk vele az egyesítés felé, mert a vele elért jó tapasztalatok hamarosan megérlelik az egységes kölcsönző fiókokkal felszerelt központi könyvtár tervét.

A helyi viszonyokkal ösmerős elvtársak helyes tapintattal bizonyára jól megválasztják azt az utat, mely a célhoz visz.

Szakértekezlet a vakok központi könyvtára ügyében.

Jelen voltak: Köhalmi Béla, Adler Simon, Balkay Géza, Heródek Károly, Incze József, Iván József, Keller Nándor, Oláh Margit, Scheer Rezső, Séra Lajos, Fáy Sarolta, Szabó Lőrincz jegyzőkönyvvezető.

Köhalmi Béla értekezletet vezető elnök:

A magyar könyvtárügy átszervezéséhez a gazdaságosság és a jobb kihasználás elvi követelményével kezdtünk hozzá. Ezt a követelést minden téren érvényesíteni kívánjuk és azt hisszük, hogy ez helyes cselekedetekhez vezet, akkor is, ha a vakok könyvtárügyéhez nyulunk. A gazdaságosság, a jobb kihasználhatóság előfeltétele az egy célért, egy területen dolgozó könyvgyűjtemények egyesítése, vagy ha ez elháríthatatlan okokból nem lehetséges, vagy még időelőtti, akkor a közöttük való kooperáció elérése. Ezek módozatainak megbeszélésére hívta össze a mai értekezletet.

A vakok ügye minálunk aránylag nem elhanyagolt. Newyorkban 5367 Braille kötet van és 350 zenemű. Nálunk három helyen szétszítva 9000 kötet. Foglalkozunk kell a könyvtárak jogi helyzetével, hogy melyik hatóság gyakorolja az intézkedés és felügyelet jogát? Az ifjusági könyvtárak a felnőttekkel egy fedél és organizáció alatt kell hogy legyenek, külön osztályllyal, anyaggal és képzett személyzettel. Az ifjusági könyvtár nem iskolai, hanem könyvtári funkció. Az ifjuság szokja meg a könyvtárakat és az iskolán kívül ott tanuljon. Azt hiszi, ez a vakok társadalmában is helyes álláspont. Kisebb kérdések: Braille-nyomdászat, régi felekezeti jellegű könyvek kiselejtezése, postai vidéki kölcsönzés.

Séra Lajos: Amerikai és francia példák alapján szükségesnek tartja az egyesítést.

Keller Nándor: A 9000-nyi Braille-kötetből 1—2 ezret ki kell selejtezni. Gyors pótlást kér modern irányban, mert a tartalom a 18-ik század nivójának felel meg. A centralizálás lehetséges, helyiség van 30—35.000 kötet számára. Olvasó is van. A közönség pesti volt, de ezután vidékre is kiterjesztjük az akciót. Ami a nyomdai előállításról illeti, Németországban néhány kiadóvállalat is van, nálunk ez a kevés olvasó miatt lehetetlen. Fontos könyvekre az átmeneti időben is terjesszük ki a nyomtatást. Különösen szocialista munkákra, melyekből semmi sincs. A vakokat a látók könyvtáraival egyező könyvekkel lássák el, hogy a vakok is beleolvadjanak a kultúrtársadalomba. Felügyelet és irányítás tekintetében tartozzék a vakok központi könyvtára a könyvtárügyi megbízottak hivatala alá.

Köhalmi Béla: Gyors intézkedés kell az új idők szellemének megfelelő könyvek előállításáról. Míg ez megoldható, egy folyóiratnak, mely kisebb terjedelme folytán hamarabb készülhet el, kell a kontaktust felvennie a vakokkal.

Keller Nándor: Van ilyen: a Vakok Közlönye, de ez ifjusági lap, át kell szervezni.

Adler Simon: Ajánlja, hogy az intézetektől ne vegyék el az ifjúsági könyveket, legfeljebb a duplumokat. A központi könyvtárnak legyen ifjúsági osztálya s ezzel egyidejűleg fejlesszék az intézeti ifj. könyvtárakat. Itt az ifjúság azonnal házilag megkapja, ami neki kell. Az ifjúsági könyvtárak egyesítése célszerűtlen. A központi könyvtár alapja a Gyámolító könyvtára legyen, Örömmel üdvözlö a lap modern átszervezését.

Scheer Rezső: A központositás szükségessége minden kétségen felül áll. A centrum a Gyámolító legyen, mert ez a vakok társadalmi életének központja és helyisége is van. Az intézeti könyvtárak maradjanak meg, mert a vak növendékek mozgási szabadsága korlátozott. Selejtezni kell 1. a felekezeti iratokat, 2. a rossz helyesírású anyagot. Jótékony hölgyektől teljessen precíz munkát várni nem lehet. Nyomdát Magyarországon nem remél, mert kevesen vagyunk. Legfeljebb igen fontos könyvet nyomtassunk, pld. szótárt. Az írást végezzék vakok, mert ezek pontosan dolgoznak s egyúttal munkaalkalmat is nyernek.

Séra Lajos: Pártolja az egyesítést. Amerikában hatalmas könyvtárak vannak bent az intézetekben is. A tulajdonról nem kíván vitatkozni, mert most minden az államé. Központi könyvtárt nem tud elképzelni nyomda nélkül. A háború utolsó éveiben csak 25—30.000 K-án mult egy nyomda előteremtése. Hogy felekezeti könyvek vannak, az nem hiba, mert mindenki maga válogathatja ki olvasmányai anyagát. Jó volna egy fiók is a központ mellett. Központ a gyámolító egyesület könyvtára legyen, olvasótermekkel. Felügyelést a könyvtárügyi megbízott hivatala gyakoroljon. Ifjúsági könyvtárak maradjanak meg az intézetek keretében.

Scheer Rezső: Helyreigazításul: ő nincs ellene a nyomdának, de költséges volta miatt nem reméli a könyvtárak kibővítését tisztán nyomdai uton. A Vakok Közlönye hivatalos lap mellett, melynek elég közönlivalója van, jelenjék meg egy második is, amely szociális tartalmu dolgokat ismertessen.

Séra Lajos: A londoni Daily Mail szerkesztésében hetenként egy Braille nyomtatású szám is megjelenik. Ilyet szeretne. E tárgyban a Légrády Testvérekkel és Hatvani Lajos báróval tárgyalt két évvel ezelőtt; de mivel a lapnak csak száz olvasója lett volna, és ez 35.000 koronába került volna, el kellett ejteni a kérdést.

Heródek Károly: Létesítsék egy központi könyvtár és e mellett legyen minden intézetnek házi könyvtára, hová a centrumból cirkuláris formában adassanak ki könyvek. Magvát a Gyámolító erre alkalmas könyvei képezzék. Azt a vádat, hogy a könyvanyag a 18-ik század nivójának felelnek meg, szívesen vállalja oly értelemben, hogy a 18. századi felvilágosodás filozófusai is meg vannak bennük. A baj a dilettáns másolás. Bemutatja az Orsz. Intézet könyvtár-katalogusát: a Muzéumok és Könyvtárak Orsz. Felügyelőségének kijelölése szerint vettek könyveket (300 kor. évi segélyből), javarésze jó mű. Elsősorban ifjúsági. Helyesli az egyesítést, ők szívesen átadják a szükséges könyveket.

Keller Nándor: Ő a 18-ik század vallásos irodalmát akarta kiselejtezni. Általános óhaj az egyesítés, de ez nem zárja ki, hogy a nevelő intézeteknél könyvtár ne lehessen. De ezek is egységes kezelés alatt álljanak. Két nevelő intézetünk van. Az intézeti könyvtárak ne legyenek rigorózusak, merevek; a központnak legyen minden intézetben lerakata s ezek között állandó kicserélés folyjon. Az egészset vezessék a könyvtárügyi megbízottak. A nyomdát nem nélkülözhetjük (tankönyvek,

lap). A volt Gyámolítóban van egy nyomda, de ez jelenleg is Frommer fegyvergyáros birtokában van.

Közhalmi Béla elnök összefoglalja az első és második pontban létrejött megállapodásokat. A szakértelem szükségesnek tartja egy központi vakok könyvtárának létesítését oly módon, hogy az a Vakok Orsz. Szövetségének kezelése alatt álljon. Irányítják a könyvtárügyi megbízottak. E könyvtár létrejön az eddigi három könyvtár olyan anyagának egyesítéséből, mely az ifjúság nevelésén és elemi tudományos kiképzésen kívül leginkább a felnőtt vakok szükségleteit elégíti ki. A selejtezés elengedhetetlen; ez azon könyvválogatási elvek alapján fog megtörténni, melyek áltatában a Szabó Ervin-könyvtár közművelődési könyvtárainak összeállításánál alkalmaztattak. A közös központi katalógus elkészítése az első teendő, mely a különböző helyeken levő könyvanyagot címe szerint egyesíti. A tulajdonjog kérdése mindeztől elintézett kérdés, minden a proletár államé.

Keller Nándor: Szükséges, hogy a könyvtárak maguk ne állíthassanak elő könyveket. A könyvek készítése egységes irányítás alatt legyen, központi kijelölés alapján. Ma azért kell selejtezni, mert ez a multban hiányzott.

Heródek Károly: A diktatorikus kijelölést nem tartja jónak, a könyvtárak maguk is nyomtathassanak könyveket.

Közhalmi Béla: A diktatura nemcsak gazdasági, hanem szellemi is. A felekezeti propaganda helyett érvényesülnie kell a szocialisztikus szellemű nevelés diktandójának. A könyvek megjelenése ma nem a haszontól függ, hanem értékétől és szükségességétől, melyet írók és tudósok állapítanak meg. A Nevelő intézet is kiadhat könyvet, de bizonyos alkalmazkodás, cenzura kell, hogy érvényesüljön. Csak az nem állítható elő, ami indexen áll. Következik a könyvek előállításának dolga.

Scheer Rezső: A Gyámolító kapott a minisztertől kétszer pénzt nyomdai célokra, de a háború miatt nem lehetett külföldről gépeket hozatni. Ez az összeg most letétbe van helyezve a likvidálásig, de egy új nyomda céljaira megszerezhető. (Népjóléti népbiztoság.) Egy kis gépe van a nevelő intézetnek; a másik Frommer igazgató új találmányu gépe, melyet ő kölcsönadott a mostani foglalkoztató intézetnek.

Balkay Géza: A nevelő-intézet nyomdája eddig 9 drb. könyvet állított elő, ezért nem volt érdemes egy nyomdát részére lefoglalni. Legyen a két nyomda egyesítve, így kevesebb költséggel jobb kihasználást érünk el.

Közhalmi Béla: A nyomda ott maradhat az intézetnél, de a szövetség gondoskodjék kellő kihasználásáról. A folyóirat ügye a vakok kulturális autonómiájához tartozik; ezzel nem kíván részletesen foglalkozni. Információt kér a könyvek nem-nyomdai előállításáról.

Scheer Rezső: Eddig két vak gépirójuk volt, kik kevés díjazásért dolgoztak. Hivatásos gépirónál meg van állapítva egy átlagos teljesítő képesség; mivel ez testi és szellemi munka, jól meg kellene fizetni. Naponként egy-két órát diktálnak egy diktafon-szerű készülékbe, azután abból irnak. A vakok hátránya, hogy nekik diktálni kell; viszont a látók nem irnak olyan precízen. A vakok azonkívül ezáltal munkaalkalmat is kapnak. A munkások szaporítása csak pénz- és papírkérdés. A benevolus írókat sem lehet negligálni, de írásaikat szakemberek nézzék át.

Keller Nándor: A vakok ügyei iránti érdeklődést kelti föl a július 15-én megjelenő Vak Munkás.

Kóhalmi Béla: Megállapítja, hogy 1912-es adatok szerint a régi országhatárok között 18.000 vak volt. Háborus vak van kb. 800. Kéri a szövetséget, hogy delegáljon a könyvtárügyi megbizottak hivatalába egy szakembert. A szakértekezletet bezárja.

A Közkönyvtárak Gyűjtő és Elosztó Telepének munkája

Május 26-án kezdte meg Gyűjtő Telepünk munkáját és ez ideig nagyszámu elhagyott családi és magánkönyvtárakon kívül a következő felosztott egyesületek könyvtárait szállította le Kinizsi-utcai raktárába:

Park klub-könyvtára 1184 drb.

Lipótvárosi Kaszinó 669 kötet és folyóirat.

Tiszti Kaszinó 11729 drb. kötött és füzött könyv, 821 drb. füzött folyóirat.

Országos Kaszinó 8622 drb. könyv, bel- és külföldi heti és havi folyóirat, 6 drb. fali térkép.

Józsefvárosi Kör könyvtára. 2910 kötet könyv.

Lipótvárosi Társaskör 3089 drb. kötött és 12 drb. füzött könyv, 2 katalógus.

Ügyvédi kamara könyvtára 1350 drb. kötött és 302 drb. füzött könyv, egynéhány folyóirat, 48 drb. kotta.

Kereskedő ifjak társulata 1873 drb. könyv.

Terézvárosi Kaszinó 491 drb. kötött és 216 drb. füzött könyv, 589 drb. folyóirat.

Katholikus Kör 893 drb. kötött és 28 drb. füzött könyv.

Központi Demokrata-Kör 1359 drb. könyv.

Erzsébetvárosi Kör 1893 drb. könyv.

Országos Iparegyesület 4047 drb. kötött könyv és 8363 drb. füzött könyv.

Vegyiparosok Orsz. Szövetsége 607 drb. kötött könyv, 185 drb. füzött könyv, 56 drb. naptár, utazási kalauz és évkönyv.

»*Regnum Marianum*« 634 drb. kötött könyv, 258 drb. füzött könyv, 303 drb. füzött és kötött tankönyv és leolvasatlan folyóirat és 6 drb. fali térkép.

Ezenkívül raktáregyesítési szempontból ide szállítottuk a készletét a volt *Muzeumok és Könyvtárak Főfelügyelőségének* is és pedig 24356 drb. könyvet, füzetet és folyóiratot.

A leltározás ideje alatt lezárt könyvkereskedések és antikváriusokban járt könyvtáros repülő bizottságok által vásárolt könyvanyag beszállítása most van folyamatban, erről összefoglaló jelentést a szállítás befejezése után adunk.

A nyomdai termékek könyvtári megőrzése, bibliográfiai és statisztikai feldolgozása és a könyvtári szükséglet biztosítása.

— A Közoktatásügyi Népbiztosság 60. K. N. sz. rendelete. —

1. §.

A Közoktatásügyi Népbiztosság a nyomdai termékek könyvtári megőrzése, bibliográfiai és statisztikai feldolgozása céljából újból megállapítja a nyomdai termékek kötelező beszolgáltatására vonatkozó szabályokat.

2. §.

Beszolgáltatási kötelezettség alá esik egyezően az eddigi állapottal minden, Magyarországon nyomtatott, gépi sokszorosítás útján készült nyomdatermék. Beszolgáltatási kötelezettség alá esnek tehát egyebek között a gépi sokszorosítás útján készült föld- és térképek, hangjegyek, képes ábrázolások, műlapok, alkalmi nyomtatványok, falragaszok, szinlapok, műsorok, facsimilek stb.

3. §.

E rendelet életbelépésétől kezdve a 2. §-ban felsorolt minden nyomdai terméket négy példányban be kell szolgáltatni a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi könyvtárába. A vakok részére készült könyvekből csak egy példányt kell beszolgáltatni. A beszolgáltatás havonta történik.

4. §.

A beszolgáltatást a nyomda termelési biztosa jegyzék kíséretében teljesíti. A jegyzék pontosságáért és teljességeért a termelési biztos az üzemi tanács tagjaival együttesen felel. A beszolgáltatás ismételt elmulasztása büncselekmény, amely felett a forradalmi törvényszék határoz.

5. §.

A Nemzeti Múzeum Széchenyi könyvtára a beérkezett nyomdatermékek jegyzékét a nyomdatermékek átvétele után átadja a 22. K. N. rendelettel (l. a „Tanácsköztársaság“ május 6-án megjelent 35. számában) létesített Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézetnek.

6. §.

A beszolgáltatás ellenőrzése céljából a Szellemi Termékek Tanácsának Kiadói Termelő Osztálya kéthetenként közli a Bibliográfiai Intézettel ama művek jegyzékét, amelyeket nyomtatás végett átadott a Nyomdai Termelő Osztálynak. Egyben közli az ország területén működő nyomdai üzemek jegyzékét s havonként az ezekben bekövetkező változásokat.

7. §.

A beszolgáltatott példányoknak a nagy könyvtárak közötti célszerű szétosztásáról, bibliográfiai és statisztikai feldolgozásáról az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet gondoskodik.

8. §.

A nyomdai termékek könyvtárak számára szükséges példányszámának megállapítása végett a nyomdai termék kinyomatása előtti utolsó kefelevonatot el kell küldeni az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézethez. Ez az intézet elkészíti a nyomdai termékek a könyvvel egyidejűleg készülő katalóguscédulájának kéziratát, megállapítja a terjesztendő példányszámon felül a könyvtárak szükségletét fedező példányszámot, valamint a kiállításban esetleg szükséges változtatásokat és a könyvtári kötést; egyben ilyen irányu rendelkezéseket tesz. A nyomdai termékek kiadói imprimálása csak az Országos Könyvtárügyi Intézet ezirányú intézkedésének közlése után történhetik. A közkönyvtárak részére készült nyomdai termékeket az érdekelt kiadói üzemek külön utasítás híján a Közkönyvtárak Gyűjtő és Elosztó Telepére tartoznak szállítani.

9. §.

A Bibliográfiai Intézet a tudós és laikus közönség tájékoztatására időszakonként feldolgozza és közzéteszi a beérkezett köteles példányokat. E közlemények összegezésékepen a Bibliográfiai Intézet időről-időre külön munkálatokat ad ki.

10. §.

E rendelet kihirdetése napján lép életbe. Vele egyidejűleg érvényüket veszítik a köteles példányokról szóló régebbi szabályok is. (1897: XLI. t.-c. és az 1897: XXXV. t.-c. 4. §-a.) Végrehajtásáról a Közoktatásügyi Népbiztosság gondoskodik s ellenőrzését az Országos Könyvtárügyi Tanács megalakulásáig a könyvtárügyi megbízottak útján gyakorolja.

Budapest, 1919. július 16.

Közoktatásügyi Népbiztosság.

Bibliográfiai Intézet szervezése. A Közoktatásügyi Népbiztosság 60. K. N. sz. rendelete új alapokra helyezi többek között a magyar könyvészet ügyét is. Ez a rendelet adja meg az anyagi lehetőségét annak, hogy a 22. K. N. sz. rendelet alapján létesítendő Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet bibliográfiai osztálya működését megkezdhesse. A további teendő már most ennek a keretnek kitöltése. A Bibliográfiai Intézet megalakulásának kezdete volt Petrik Gézának állami bibliográfussá való kinevezése, melyet e lap első számában közöltünk. Ez az intézkedés egyben a fizető Magyar könyvészetéről és a folyóirat repertoriumról való gondoskodást is magában foglalja. A népbiztosság alább közlendő rendelete Szinnyei: Magyar írók élete és műveinek befejező, helyesebben kiegészítő köteteinek továbbá szerkesztésére nézve intézkedik:

154373/919. sz.

VI./1.

Gulyás Pál bibliográfusnak.

„A könyvtárügyi politikai megbízott előterjesztésére Önt a Múzeumok és Könyvtárak volt Országos Főfelügyelőségénél betöltött előadói munkakörének ellátása alól felmentem s jelenlegi illetményeinek meghagyásával megbízom a *Magyar írók élete és műve* című forrásmunka pótkötetének szerkesztésével és sajtó alá készítésével azzal, hogy a munka előhaladásáról a könyvtárügyi megbízott útján időről-időre jelentést tegyen hozzám.”

1919 jun. 22.

Lukács s. k., népbiztos helyettese.

Bibliográfiai szakmunkássá kinevezte továbbá a népbiztos Grosz Magda elvtársat, aki a kurrens magyar könyvészetben fog dolgozni.

Beszámoló a könyvtárosi tanfolyamról

Programmszerűen érkezett el végéhez a könyvtárosi tanfolyam, melyet május 12-én nyitott meg a Közoktatásügyi Népbiztosság azzal a céllal, hogy a modern időknek megfelelő könyvtárosok hiányát pótolja. Óriási érdeklődés előzte meg a kurzust, se szeri, se száma nem volt a jelentkezőknek. Tetemes részükét vissza kellett utasítani, de azért nem hagyták visszariasztani magukat azok, akik egy ilyen tanfolyam bevégezésével a könyvtárosi pályára akartak eljutni. Azoknak a helyébe, akik egy vagy más okból nem kezdték meg a tanfolyamot, mások léptek és így 179-re rugott a

a beiratkozott hallgatók száma, akikhez még 30 kiküldött könyvtáros járult.

Az előadások tulnyomó része a Központi Egyetemen folyt le, a bölcsészeti karon meghallgatott egyes órák kivételével. A tananyag kereteit és beosztását e lapnak legelső számában közöltük, attól csak igen kevés eltérés volt az elmúlt 7 hét során. Néhány óra elmaradt, illetve más kollegiumba osztatott be: így *Wilde* grafikai óráit *Conrad* Gyula pótolta a sokszorosító eljárásról tartott előadásaival, *Halasi* Béla helyett *Kovács* Gábor foglalkozott a történelmi materiálistával a szociálista irodalomról tartott összesen négy előadása során. A külföldi irodalomról szóló ismertető előadások megtartását pedig *Babits* Mihály vállalta el. A modern irodaszervezésről *Palágyi* Tibor helyett *Hubert* Emil tartott előadást. Némely tárgyról nem lehetett az eredetileg tervezett órák keretében nem hogy kimerítő, de általánosságban tájékoztató felvilágosítást sem nyújtani. Ezért *Braun* Róbert előadásait a reference-szolgálatról hatra, *Jaschik* Álmos előadásait a könyvkötészetéről nyolcra kellett felemelni. Egyebekben hívek maradtunk eredeti programunkhoz és elismeréssel kell adóznunk azoknak a szakembereknek, akik a könyvtárosi tanfolyam hallgatóinak magas színvonalú előadásokat tartottak.

A tanfolyamon állandó gyorsíró-szolgálat volt s ennek alapján fokozatosan fognak megjelenni az egyes tantárgyakról készült jegyzetek szaklapunkban.

A programban hirdetett látogatásokat is megtartottuk azzal a kiegészítéssel, hogy két közművelődési könyvtárat is megtekintettek hallgatóink: a Szabó Ervin könyvtár Királyi Pál-utcai és budai Vigadóbeli fiókjait. A Nemzeti Múzeum Széchenyi-könyvtárában tett látogatás alkalmával *Fejérpataky* László bevezető szavai után *Bártfai Szabó* László, *Holub* József, *Havran* Dániel, *Madarassy* László és *Kereszty* István tartottak előadásokat a tanfolyam hallgatóinak.

Elismerés illeti a nagy könyvtárak, könyvnyomtató és könyvkötő stb. műhelyek vezetőit, akik ezt a szemléltető oktatást gyakorlati felvilágosításaikkal teljessé tették. Különös súlyt fektettünk arra, hogy megismerjék hallgatóink a katalógizálást és könyvrendelést, ezért 20-as csoportokba osztva, sorra bevezettük őket a Szabó Ervin-könyvtár központjába is.

A hallgatók közül 62-nek havi 300 kor. összesen 37,200 kor. diáksegélyt utalt ki a Népbiztosság. A kurzus bevégezése után egy heti szünet lesz s annak elteltével megkezdődik a gyakorlati kiképzés, melyre a 179 hallgató közül egyelőre 92-en nyertek felvételt.

Bártfai Szabó László néhány szóval vázolta a könyvtár anyagának gyarapodását, aminek két forrása volt: az állami rendkívüli, 1870-től kezdve 2000 forintból álló rendes dotáció, a másik, az elsőnél sokkal bővebb, t. i. a társadalom áldozatkészsége. A levéltárra nézve ez olyan eredménnyel járt, hogy a kezdetben néhány száz darabból álló oklevélgyűjtemény, a Múzeum száz éves fennállásakor mintegy félmilliót tett ki, mostanság pedig az egymillió darabszámot közelíti meg, s tartalmilag szinte felbecsülhetetlen.

A levéltári osztály (helyesebben oklevélgyűjtemény) főbb csoportjai: a családi levéltárak (ezidőszerint 108), középkori oklevelek (1109—1526-ig), újkori iratok, 1848/49-re vonatkozó iratok és kisebb nyomtatványok, emigrációs iratok, a világháborút illető iratok és nyomtatványok, címeres levelek gyűjteménye, a budai, pozsonyi és szepesi kamarák irataiból álló pénzügyi és személyek szerinti oklevelek, céhíratok (1530-tól), a Magyar Keres-

kedelmi Társaság irattára, külföldi iratok, végül a más-hol őrzött oklevelek, pecsétek, fényképek stb. másolatai.

Bemutatta az előadó az egyes csoportok 1—1 becses darabját is a hallgatóságnak, a Krisztus előtti 3. századból való papyrusra irt töredéket, Kálmán király 1109-ik évi oklevelét, IV. Béla 1251-iki aranybullás oklevelét, Patroh János 1437-ik évi festett cimereképes oklevelét, az 1849 április 19-iki függetlenségi nyilatkozat egyik nyomtatott példányát, Görgey 1849 augusztus 11-iki levelét Kossuthhoz, melyben a hatalom átadására hívja fel, végül az ujaradi molnárok 1843-ik évi céhszabályzatát.

Ezután *Holub József* a kéziratok emlékek muzeumi másik nagy csoportjával ismertette meg a hallgatóságot. Röviden vázolta a szoroson vett könyvtárral szervesen összefüggő *kézirattár* történetét, amelynek magja az alapító által adományozott 2000 darab kézirat volt, amelyik, bár már az első évtizedekben hatalmas szerzeményekkel gyarapodott, 1876-ig mégis együtt kezelte a nyomtatványokkal. Ekkor azonban e csoport különvált a nyomtatványoktól, s nemsokára kivált ebből is a rohamosan növekvő levéltár, a történelem közvetlen forrásainak gyűjteménye. A kézirattár így azután a szoroson vett szellemi élet kéziratok emlékeinek gyűjteménye lett.

Előadó azután a kézirattár egyes csoportjait ismertette néhány különösen értékes vagy jellemző darab bemutatásával kísérve:

a) Középkori iratok (codexek): 1. Magyar nyelvemlékek, 2. idegen, elsősorban latin nyelvű codexek (külön kiemelve a Corvinák).

b) Ujkori kéziratok.

c) Irodalmi levelek.

d) Zenei kéziratok és levelek.

Előadó minden csoportnál vázolta, hogy mily természetű dolgokat foglal az magában s minő módon van az rendezve és katalogizálva.

Havran Dániel ismertette a nyomtatványi osztály időrendileg első csoportját, az ősnymtatványokat. A gyűjtemény a nyugati országos könyvtárakéhoz képest kicsi, 1200 darabból áll (azoké 10.000) s lassan gyarapodó, mert a muzeum könyvtára csak a magyarországi vonatkozású inkunabulumot vásárolja. Bemutatta a gyűjtemény következő darabjait:

Cicero: De oratore. Subiaco 1465 körül. Evvel kapcsolatban szólt az ősnymtatványok külső alakjáról, papír- és hártanyomatokról, betűtípusokról, kolofonról, a címlap fejlődéséről, lapszámozás és kötésről.

Turóczi: Chronica hungarorum. Augsburg, 1488. Ismertette az inkunabulumok díszítését (rubricator-miniator, fametszet).

Chronica hungarorum, Buda 1473. Hess András. Vázolta a könyvnyomtatás elterjedését, beszélt a hazai egyetlen XV. századi nyomdáról, a külföldön működő magyarországi nyomdászokról.

Missale Strigoniense. Venezia 1486. Ismertette a budai kiadó könyvkereskedők díszes kiállítású egyházi szerkönyveit, melyeket hazai egyházak részére külföldön: Venezia, Augsburg, Nürnbergben nyomattak.

Pelbartus de Temesvar. Sermones. (H. é. n.) Pelbartnak és kortársainak: Magyarországi Mihálynak és Láskaik Osvátnak külföldön is népszerű egyházi szónokoknak beszédei a század végén s a következő elején mintegy 20—20 kiadásban jelentek meg, gazdag sorozat van belőlük a könyvtár gyűjteményében.

Végül beszélt még az ősnymtatványok ritkaságá-

ról (korai ősnymtatványok, editio princeps-ek stb.), áráról, katalogizálásáról s felállításáról.

Madarassy László bemutatta a Régi Magyar Könyvtár I. részének úgy nyomdatörténeti mint irodalomtörténeti szempontból legjellemzőbb darabjait. Kezdte a krakói és bécsi magyar nyomtatványokon, nevezetesen Komjáthy Benedeknek: „Epistolae Pauli lingua hungarica donatae“, Ozorai Imrének „De Christo et eius Ecclesia“, Pesti Gábornak „Novum testamentum“ és „Aesopi phrygis fabulae“ c. művein. Részletesebben foglalkozott az első magyarországi magyar nyelvű könyvekkel, mint: Sylvester Jánosnak „Grammatica Hungaro latina“ és „Uj testamentum magyar nyelven“ c. műveivel. Hangsúlyozta a kolozsvári első Heltai Gáspár-féle nyomda művelődéstörténeti fontosságát, mely az első népszerű könyveket adta a nép kezébe negyedszázadon keresztül. (Heltai bibliafordításai, Tinódi Krónikája, Heltai Krónikája, Mélius Herbariuma, különböző énekeskönyvek és széphistóriák!) Kiemelte az első debreceni nyomdának Mélius vezetése alatt kifejtett nagy tevékenységét, a nagyváradi és gyulafehérvári nyomdák keletkezését. Külön foglalkozott az 1590. évben nyomtatott „Vizsolyi Bibliá“-val. A XVII. század nyomdatermékei közül bemutatta egy-egy jellemző példányát a pozsonyi és nagyszombati u. n. „jezsuita-nyomdának“ a löcsei és bártfai nyomdának (löcsei kalendárium!) és a „Magyar Elzevir“-nek, Tótfalusi Kiss Miklósnak Amsterdamban nyomtatott bibliáját. Az irodalomtörténeti vonatkozású művek közül Zrínyi „Adriai tengernek syrenája“ című bécsi 1651. kiadását.

Kereszty István a hirlaptárat mutatta be. A hirlapírás elég későn jutott hozzánk, még az 1705-ben Rákóczi táborában szerkesztett „Mercurius Hungaricus“, illetőleg „M. Veridicus“ sem rendszeresen jelent meg. Első rendes időközben megjelenő lapunk az akkori országgyűlési székhelyen s az akkori tudományos műveltség nyelvén írott „Nova Psoniensia“ 1722; ezt követték ugyanott a „Pressburger Zeitung“ 1764 (ma is él) és a „Magyar Hirmondó“ 1780—87. Mikor már sajtónk lombosodott is: a cenzura miatt csak kéziratban terjedt Kossuth „Országgyűlési Tudósítások“-ja, aki utóbb az első politikai napilapot indította, a „Pesti Hirlap“-ot. Az első képeslap, az első élclap s az első igazi néplapok a nagy évre, 1848-ra estek: „Ábrázolt folyóirat“ (Kassa), „Charivari“, „Nép Barátja“ (Arany János Debrecen), „Munkások Ujsága“ (Táncsics Mihály).

Az 1848—49-i virágzást nagy visszaesés követte 1850-ben, de hamarosan újra fellendült a sajtóélet, mert különösen 1867 óta a fővárosban és vidéken egyre nagyobb arányokat ölt.

Végül Fejérfpataky László a könyvtár fővezetője néhány szó kíséretében az előadást berekesztette.

A gyári munkáskönyvtárak ügye.

A gyári munkás- és üzemi könyvtár szervezési munkáinak megkezdése dolgában kérdőívek szétküldése útján érintkezésbe léptünk 73 üzemmel.

A kérdőívek adatai alapján megkezdődött és rövid idő múlva be is fejeződik a következő gyárakban a könyvtár szervezése:

A *Ganz-Danubius kocsigyár* Kőbányai-ut, 4200 munkás számára nagy könyvtárszobát, tágas olvasó- és előadótermet és az ifjúmunkások számára külön olvasótermet állít, a termék berendezése gyakorlati és szép, a gyárnak addig is elsőrangú műszaki könyvtára van.

A *Fegyver- és gépgyár* mintegy 5000 munkást foglalkoztat, díszes, a magasztos kulturális célnak külsőleg is megfelelő könyvtárat és olvasótermet épít, amelynek építési beosztása, berendezése igazán mintaszerű. Az építkezés már kész, a felszerelés, amelyet teljesen a gyár maga készít, két-három héten belül szintén elkészül, úgy hogy a Fegyvergyári könyvtár és a Ganz Danubius gyár könyvtára még ebben a hónapban megnyithatók lesznek.

A *Magyar ruggyantaáru gyár*, amely 500 munkást foglalkoztat, most rendezi be szép 40 m² nagyságú könyvtárat és mintegy 140 m² területű olvasószobáját. Ez a könyvtár egyúttal a *Hadügyi népbiztosság II. számú osztálya* 1000 alkalmazottjának könyvszükségletét is kielégítheti.

A *Telefongyár*nak 450 alkalmazottja és mintegy 600 kötetes könyvtára van. Könyvtári központnak alkalmas, de nincsen megfelelő helyisége, sőt még könyvtár építésére alkalmas területe sincsen a gyártelepen. Ezért a következő megoldáshoz folyamodtunk: a *Telefongyárral* együtt a szomszédos *Walla-cementgyár*, *Gyúki és Társa* kalapgyár, *Tessényi* asztalosgyár, *Gróf testvérek* vegyészeti gyár és a *Budapesti egyesült városi villamos* zuglói végállomása munkásai számára a Villamos vasutak egy centrális fekvésű telkén egy közös könyvtár elhelyezése számára külön könyvtárpéldét emelünk. Az Építési direktórium megértő előzékenysége következtében a könyvtárpavillon négy hét alatt elkészülhet.

Közvetlenül a megnyitás előtt áll a *Lenke-uti Központi Katonai Ruhatár* könyvtára is. Itt 1000 a könyvigénylők száma. A Ruhatárnak 300 kötet könyve van már és könyvtárszobájának berendezése teljesen kész.

Tárgyalások folynak az üzemi könyvtár létesítése végett a *Katonai konzervgyárral*, a *Magyar pamutiparral* (Újpest) és az *Ericsson* gyárral.

A felsoroltak közül hat üzemben négy-nyolc héten belül megnyithatók lesznek az üzemi könyvtárak. E könyvtárak kezelése egységesen fog történni és már készülnek a nyilvántartási és kezelési nyomtatványok, és folyik az egyes üzemi könyvtáraknak kiszolgáltató könyvek kiválasztása.

A budai közművelődési könyvtár megnyitása

Junius 24-én, ugyanabban az órában, mikor a budapesti ellenfordalom kirobbant, mi a tudásnak és közművelődésnek új kapuját nyitottuk meg a reakció fészkében, Budán.

A budai könyvtár nagy jelentőségét hangsúlyozandó, bizonyos ünnepélyességgel készülődöttünk a megnyitásra. Ugy akarunk, hogy a képoktatásügyi népbiztosság, a könyvtárügyi megbízottak, a Központi Munkás- és Katonatanács Elnöksége, a Szabó Ervin-könyvtár vezetősége és a 2. kerületi Munkás- és Katonatanács együttesen adják át a könyvtárat a budai proletároknak. Nem egészen úgy volt; *Lukács György* népbiztost, *Ágoston Péter* elnököt, *Dienes László* könyvtárügyi politikai megbízottat és *Ertler Antalt*, a II. kerületi Munkás- és Katonatanács titkárát gépfegyvertűzzel állították meg a fehér monitorok, amint a Központi Munkás- és Katonatanács üléséről az Erzsébet-hídon át a Corvin-téri könyvtárba igyekeztek.

Gépfegyverek ropogtak, amikor *Köhalmi Béla* elvtárs, a könyvtárügyek helyettes megbízottja a könyvtárt a dolgozóknak átadta és ágyu dörgött, mikor a 2. kerületi Munkástanács megbízottja átvette a proletáriátus nevében. *Braun Róbert* a Szabó Ervin-könyvtár vezetője, fegyverzajban tett ígéretet, hogy a könyv-

tár az egész szervezet nagy alapítója, Szabó Ervin szellemében fogja a közművelődés ügyét szolgálni.

Sokan jöttek el. És ha akadtak olyanok is, akik az első puszkázóra megfutamodtak, még mindig elegen maradtak, akik az ígéretet felfogták. Melegen köszöntötte az egybegyűlt közönség a könyvtár átszervezőjét *Szauer Erzsébet* elvtársnőt, aki a patriarchalisan elavult Budai Könyvtáregyesület-nek könyvtárából pár hét alatt modern nyilvános könyvtárat szervezett.

A volt érdekképviselői könyvtárak.

Múlt számunkban már hirt adtunk a Magyar Közgazdasági Könyvtár és Archivum megalakításáról. A Tanácsköztársaság kormányrendelete ugyanis feloszlatta a volt hivatalos és magán-gazdasági érdekképviselőket és a Közoktatásügyi Népbiztosság, hogy ezek értékes könyvtárait és archivumait továbbra is hozzáférhetővé tegye, azaz amennyiben nem voltak nyilvánosak, megnyissa a közhasználatnak, a könyvtárügyi politikai megbízottak javaslata alapján 1919. évi április hó 2-án kelt rendeletével a nyilvános és magántestületek közgazdasági szakkönyvtárainak és archivumainak — mint a nyilvánosság rendelkezésére bocsátott intézménynek — további működését elrendelte.

A könyvtárügyi megbízottak április 5-iki értekezletén megállapítást nyert, hogy mely könyvtárak egyesítéséből fog előállni a Magyar Közgazdasági Könyvtár és Archivum. A legutóbbi számunkban közöltekön kívül fentartásra, illetőleg egyesítésre alkalmasnak találtak:

1. Az *Országos Malomgyesület* könyvtára.
2. A *Fővárosi Kereskedők Egyesületének* könyvtára.
3. A *Pesti Lloyd Társulat* könyvtára.
4. A *Magyar Kereskedelmi Csarnok* könyvtára, végül
5. A *nagy bankok* szakkönyvtárai.

A felsorolt könyvtárak részint azonnal biztonságba helyeztetek, részint beszállítottak a volt Kereskedelmi és Iparkamárának Lukács helyettes népbiztos által zár alá vett helyiségeibe. Azok, amelyeknek megőrzését az illető könyvtárhelyiséget lefoglalva tartó közhatalóság vállalta el, lajstromozva helyükön maradnak, míg feldolgozás alá nem kerülnek.

A Magyar Közgazdasági Könyvtár és Archivum közelebbi feladata lesz:

1. a közgazdasági tudományos kutatást szolgálni,
 2. gyakorlati felvilágosítást adni a konstruktív munkát végző hatóságoknak és magánfeleknek,
 3. a főiskolai közgazdasági szakoktatás támogatása.
- Az intézet archivumának főbece abban áll, hogy a közgazdasági tudományra, valamint a gyakorlati gazdasági életre vonatkozó bel- és külföldi anyagot részleges címszavak szerint feldolgozva kooperál a könyvtárral.

A könyvek elosztásának központi irányítása.

— A Corvina 1919 július 10-iki számából. —

A nagy papiroshiány miatt könyvtermelésünk olyan erős mértékben csökkent, hogy az összes könyvüzemet rövid idő alatt katasztrófális helyzetbe sodorhatja. Ezt a katasztrófát elősegíti még az, hogy a közönség tekintet nélkül a könyvszükségletére, mániákus mohósággal vásárolja fel a könyveket, miután a könyv ugyaszólván ma már az egyetlen cikk, mely a szabad forgalom tárgyát képezi.

Ennek a nagyfokú könyvkeresletnek az a következménye, hogy úgy az egyes könyvkereskedők, mint a könyvterjesztő vállalatok az utóbbi hetekben egyre nagyobb példányszámokat hozhatnak be a könyvkiadóktól tekintet nélkül a rögtöni szükségletükre. Minden egyes üzemmek az a törekvése, hogy minél több könyve legyen raktáron, hogy így üzemet beláthatatlan időnkig elláthassa. Egészségtelen verseny fejlődött már ki a könyvek behozatalánál és megtörtént, hogy egyes könyvekből némely vállalat százszámra hozatott, míg másoknak egyetlen egy példány sem jutott be. Ennek a rend-

ellenes állapotnak meggátlására a Szellemi Termékek Országos Tanácsa könyvüzemeket szocializáló ügyosztálya már intézkedéseket tett. A könyvek elosztását szabályozta. Dacára annak, hogy minden bürokratikus intézkedést eddig el akartak kerülni, mégis meg kellett szervezni a központi könyvelosztást, mert így a könyvárusítás rövid néhány hét alatt teljesen csődöt mondott volna. A Közoktatásügyi Népbiztosság 10. számú belső rendelete szabályozza a könyvek behozatalának technikáját. A könyvelosztó üzemeknek az eddigi gyakorlat szerint csak egy uttal lesz többjük. A könyvüzemeknek szocializáló ügyosztályba kell vinni a behozatali cédulát bemutatás miatt. Az ügyosztály kvótát állapít meg minden könyvárusítással foglalkozó szervnek; szortiment könyvkereskedelem, vidéki árusítás, a terjesztés, vasúti árusítás stb. stb. Olyan precizitással fektetik le ezen munkálatokat, hogy még a Szellemi Termékek Országos Tanácsának könyvterjesztő osztálya sem hozhat be könyveket a kvóta figyelembevétel nélkül. Ilyen módon megszüntetik a ma fennálló anomáliát és lehetővé teszik minden egyes könyvelosztó szervnek azt, hogy külön spekuláció nélkül átéljék ezt a válságos helyzetet, amelyet részben a papirhiány, részben az egyéb gazdasági körülmények teremtettek. A behozatalt részletesen a már említett 10. számú belső rendelet alapján kell eszközölni. Ezáltal a behozatal semmiféle hátráltatást nem szenved, a behozatali cédulákat a szocializáló ügyosztályban azonnal elintézik és az megvárható. Ezt biztosítja az a rendszer, hogy minden könyvkiadó vállalat egyik tisztviselője a központban ül és kijelöli azt, ami teljesen elfogyott és megállapítja már központilag a kvóta szerinti járandóságot.

Az erre vonatkozó rendelet a következő:

A közoktatásügyi népbiztosság VII. számú belső rendelete.

1. §.

A szocializált könyvkiadók 1-től 9 számig könyvet nem szolgáltathatnak ki sem szocializált üzemeknek, sem a nem szocializált könyvüzemeknek, sem magánosoknak. (A pártkönyvkereskedéseknek és a Szellemi Termékek Országos Tanácsa terjesztő osztályának sem.)

A könyvek kiszolgálására engedélyt csak a Szellemi Termékek Országos Tanácsának könyvüzemeket szocializáló ügyosztálya adhat.

2. §.

A le nem szállított rendelések is csak úgy adhatók ki, ha a Szellemi Termékek Országos Tanácsának könyvüzemeket szocializáló osztálya bélyegzőjével látják el és ha az ügyosztály vezetője aláírja.

3. §.

Ugy a termelőbiztosokat, mint az üzemi biztosokat és a munkástanácsot személyesen tesszük felelőssé minden olyan kiszolgálásért, amit nem a Szellemi Termékek Országos Tanácsa engedélyével adnak ki.

Ez a rendelet a mai napon lép életbe.

Budapest, 1919 június 23.

Könyvüzemi előadások.

A „Corvina“ f. hó 10.-i számában teszi közhírré a Szellemi Termékek Országos Tanácsa, hogy rendszeres könyvüzemi előadásokat fog rendezni s ennek első ciklusa már e hónapban megkezdődik. A könyvkereskedői üzemek alkalmazottai saját hibájukon kívül

éppen azon a téren, melyen élethivatásukat lemorzsolták: az irodalom és a bibliografiai szakképzettség terén csaknem teljesen idegenek voltak. A kapitalista önzés megkövetelt ugyan súlyos ismereteket, de azzal nem törődött, hogy a könyvüzemek munkásai ezt meg is szerezhessék. Az a segéd, akit kora ifjuságától kezdve nap-nap után a pult mögött állni kényszerített a kenyérharc, 13—14 órás napi munka után igazán nem juthatott hozzá, hogy oly ismeretekben képezze ki magát, amelyeket az üzletben gyakorlati uton nem szerezhettek meg.

A burzsoáttársadalom könyvkiadópiacának évtizedes bűnét tette jóvá a kommunista állam ezen könyvüzemi tanfolyam rendezésével, melyen könyvüzemi munkásokon kívül bárki részt vehet; hiszen a könyvüzemek nagymérvű fejlesztése rövid idő alatt megtízszerezi a szükséges munkaerőt.

A proletárállamban ezáltal egy csapással megváltozik a könyvüzem munkásainak a sorsa. Az új elemek bevonása és a régi keretek kibővítése e szakelődások kulturális légkörében bizonyára meg fogja teremteni azt a műveltségi nivót, mely nélkül a jövő könyvüzemei el sem képzelhetők.

Az előadások nemcsak kizárólag szakmai, hanem irodalmi és művészeti tárgyuak is. Programjuk a következő:

A kéziratról a nyomásig. Tartja: *Andai Gyula.*

Terjesztés 3 előadás. Tartja: *Barna Sándor.*

Képzőművészet. 6 előadás. Tartja: *Bálint Aladár.*

Külföldi irodalom propagálása. Tartja: *Benedek Marcell.*

A „barszortiment“. 2 előadás. Tartja: *Dick Manó.*

A szortiment. 3 előadás. Tartja: *Gergely Rezső.*

Könyvtermelés és társadalom. 3 előadás. Tartja: *Kende Ferenc.*

Könyvtechnika. 4 előadás. Tartja: *Kner Imre.*

Könyvtárpolitika. 4 előadás. Tartja: *Kőhalmi Béla.*

Szociológia. Tartja: *Nagy Dénes.*

Tudományos antiquarium. 3 előadás. Tartja:

Ranschburg Gusztáv.

Modern irodalom. 2 előadás. Tartja: *Schöpflin Aladár.*

Bibliográfia. 2 előadás. Tartja: *Steinhofer Károly.*

Zeneműkereskedelem. 4 előadás. Tartja: *Sugár Jenő.*

Könyvtárakról. Tartja: *Varró István.*

A ciklusra vonatkozó közelebbi adatok körlevélben és napilapokban lesznek közölve. Jelentkezés: Szellemi Termékek Országos Tanácsa könyvüzemi ügyosztályánál, Budapest, V., Markó-utca 25. (IV. emelet, 405. sz.) alatt. Jelentkezni írásban is lehet. Felvételnél külön értesítés megy. A tanfolyamok ingyenesek.

Könyvtári kérdőív. A Tanácsköztársaság könyvtárpolitikai programjának eredményes keresztülvitele érdekében szükséges, hogy a nyilvános könyvtárak jelen állapota és szükségletei felől a legpontosabban tájékozódjunk. E célból kérdőívet bocsájtok ki, melyet egyelőre a budapesti nyilvános könyvtáraknak küldünk meg. A kérdőíven mindazon adatok számára van hely, melyek a könyvtár jelen állapota és szükségletei megismerése céljából figyelembe veendőek. Külön rovatokat tartalmaz a könyvtár állományára, irányára, utolsó évi gyarapodására, katalógusaira, bevételeire és kiadásaira, személyzeti viszonyaira, forgalmára, helyiségi viszonyaira, felszerelésére és terjeszkedési lehetőségeire vonatkozó adatok számára. A kérdőívek pontosan kitöltendőek és sürgősen visszaküldendőek.

A szerkesztésért felelősek: Dienes László és Kőhalmi Béla.

Pápai Ernő műintézete, Budapest, Szercecsen-u. 65.

Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet szervezése.

A Közoktatásügyi Népbiztosság 65. K. N. számú rendelete.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet szervezeti szabályzata.

1. §.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet feladata az ország könyvtárügyének és a könyvtárakkal összekötött tudományos kutatásnak és népnevelő munkának egységes vezetése, valamint felügyelete.

Hatáskörébe tartozik tehát: 1. A köztulajdonba vett és a Közoktatásügyi Népbiztosság hatáskörébe utalt tudományos és közművelődési könyvtárak dologi és személyi ügyeinek intézése. 2. Az egész ország könyvtárügyének egységes terv alapján történő organizációja, azaz a meglévő könyvtárak észszerű átszervezése és továbbfejlesztése, új könyvtárak alapítása, feleslegesek megszüntetése. 3. A könyvtárügyi szervezet és könyvtári munka észszerűvé és egységessé tétele. 4. A tudományos kutatás könyvtári segédeszközei, bibliográfiaiak előállításának egységes irányelvek szerint való vezetése. 5. Könyvtáros-képzés. 6. Könyvtári ismeretek fejlesztése és terjesztése.

2. §.

Feladatának megfelelően az Intézet a következő osztályokra tagozódik:

A) Az Intézet vezetőjének és állandó helyettesének titkársága és az Intézet központi irodája.

B) Könyvtárügyi főosztály.

1. A tudományos szakkönyvtárak osztálya s a tudományos szakképzéshez szükséges könyvek osztálya. (Felsőiskolai tanulók könyvellátása, diákolvasók stb.)

2. Közművelődési könyvtárak (kerületi könyvtárak, gyári, kaszárnya, ifjummunkás stb.) könyvtárak.

3. Közkönyvtárak könyvgyűjtő és elosztó telepe. Duplumközpont.

4. Könyvtártervező és központi anyagbeszerző (könyvtártechnikai) osztály.

C) Bibliográfiai főosztály.

1. Magyarország bibliográfiája (kurrens bibliográfia, retrospektív bibliográfia, magyar folyóiratok repertóriumai stb.).

2. Szakbibliográfiák és speciális bibliográfiai munkák osztálya.

3. Magyar könyvtárak központi katalógusa és központi felvilágosító irodája.

4. A könyvtárakat katalóguscédulával központilag ellátó osztálya.

D) Könyvtárosképző-főiskola (belekapcsolva az Országos szakképző főiskolába).

E) Könyvtárkísérleti állomás, mely egy tudományos szakkönyvtár és egy közművelődési könyvtárból áll. Ez a két könyvtár organikusan illeszkedik ugyan be Budapest fővároskönyvtárügyébe, mégis új rendszereknek, reformoknak kipróbálása céljából, továbbá mint a könyvtáros-főiskola gyakorlóhelye, közvetlenül az Intézet alá tartozik.

F) Könyvtárügyi és bibliográfiai szakkönyvtár.

G) Könyvtárügyi és bibliográfiai kiadványok osztálya.

3. §.

Az Intézet vezetőjét és helyettes vezetőjét a közoktatásügyi népbiztosság nevezi ki, amelynek a vezető közvetlenül felelős. Az Intézet többi alkalmazottját a közoktatásügyi népbiztosság az Intézet vezetőjének előterjesztése alapján nevezi ki.

4. §.

Az Intézet vezetője köteles az Intézet következő évi költségvetési javaslatát s ezzel egyidőben a javaslatához csatolva a következő év munkálatainak részletes tervét a közoktatásügyi népbiztosságnak bemutatni.

5. §.

Az elfogadott munkaterv kereteiben az Intézet vezetője a munkálatokat saját hatáskörében rendeli el s ezek költségeire az Intézet elfogadott költségvetésének kereteiben utalványozási joga van.

6. §.

Az Intézet vezetője évenként köteles részletesen beszámolni a Közoktatásügyi Népbiztosságnak a lefolyt évben végzett munkálatokról. A lefolyt év költségeiről pedig tudomásulvétel céljából köteles részletes elszámolást adni. A Népbiztosság a költségek elszámolását rövidebb időközökben is követelheti az Intézet vezetőjétől.

7. §.

Az Intézet személyzeti, dologi, valamint pénzügyi ügyeinek ellenőrzésére nézve a hasonló intézetekre fennálló rendelkezések mérvadóak.

8. §.

A jelen szabályzat által nem érintett ügyeket, valamint az Intézet egyes osztályainak ügyeit részleteiben az Intézet vezetője által megállapított s a közoktatásügyi népbiztosság által jóváhagyott ügyrend szabályozza.

Budapest, 1919. július 30.

Közoktatásügyi Népbiztosság.

A Közoktatásügyi Népbiztosság 66. K. N. számú rendelete.

1. §.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézetnek a 65. K. N. számú rendelettel megállapított szervezeti szabályzata azonnali hatálylyal életbelép.

2. §.

Az 1. §-ban említett szervezeti szabályzat életbelépésével egyidőben a 22. K. N. rendelettel (l. a „Tanácsköztársaság“ május 6-án megjelent 35. számában) megállapított könyvtárügyi politikai megbizotti hatáskör átszáll az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetőjére.

Budapest, 1919. július 30.

Közoktatásügyi Népbiztosság.

A vakok központi könyvtárára vonatkozó rendeletek.

1. §.

A vakok összes pontirású könyvtárait a közoktatásügyi népbiztos köztulajdonba veszi s ezek egységes kezelése, fejlesztése és jobb kihasználása céljából elrendeli, hogy a Vakok Országos Nevelőintézete és a Wechseldmann-féle intézet könyvtáraiban levő ama pontirásos könyvanyag, mely az ifjúság nevelésével vonatkozásba nem hozható, továbbá azok a könyvek, amelyeket felnőttek is szívesen olvasnak és két vagy több példányban vannak meg a nevelőintézetek könyvtáraiban, egy példányban a felnőtt vakok olvasószükségleteinek ellátására a Vakok Országos Szövetségében (volt Vakokat Gyámolító Országos Egyesület) létesítendő Vakok Központi Könyvtárába beutalandók.

2. §.

Viszont elrendeli a Népbiztosság, hogy a Vakok Országos Szövetsége Könyvtárában levő ifjúsági könyvanyag a nevelőintézetek könyvtáraiban helyeztessék el.

3. §.

Elrendeli a Népbiztosság az összes intézetekben, foglalkoztatókban (Hadi Vakok Intézete) és könyvtárakban levő pontirásos könyvek központi katalogizálása elkészítését. A központi katalogus a Központi Könyvtár katalogusával együtt kezelendő.

4. §.

Elrendeli a Népbiztosság a pontirásos könyvanyagnak tartalom és kivitel szempontjából való átvizsgálását és selejtezését.

5. §.

Ez intézkedések keresztülvitelét a Népbiztosság az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetésével a Vakok Könyvtárügyi Bizottságára bizza, mely a Közoktatásügyi Népbiztosság II/4. és VII/3. ügyosztályának megbízottaiból, a Népjóléti és Egészségügyi Népbiztosság vakügyi előadójából és az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet által kijelölendő látó könyvtári szakmunkásból áll.

6. §.

Jelen rendeletről az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetői, a Közoktatásügyi Népbiztosság II/4. és VII/3. ügyosztálya, Népjóléti Népbiztosság, Keller Nándor és Scheer Rezső vakügyi szakelőadók, a Vakok Országos Nevelőintézete, a Vakok Országos Szövetsége és a Wechseldmann-féle vakok nevelőintézete, továbbá a Hadi Vakok Intézete értesítendő.

Budapest, 1919. július 25.

Lukács s. k.
népbiztos.

Bánó Miklós elvtársnak.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetőjének előterjesztésére kinevezem Önt a Vakok Könyvtárügyi Bizottságának tagjává.

Budapest, 1919 július 25.

Lukács sk., népbiztos.

Keller Nándor elvtársnak.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetőjének előterjesztésére kinevezem Önt a Vakok Könyvtárügyi Bizottságának tagjává.

Budapest, 1919 július 25.

Lukács sk., népbiztos.

*

Séra Lajos elvtársnak.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetőjének előterjesztésére kinevezem Önt a Vakok Könyvtárügyi Bizottságának tagjává.

Budapest, 1919 július 25.

Lukács sk., népbiztos.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetőinek előterjesztésére kinevezem Önt a Vakok Országos Szövetségének kezelésében levő Vakok Központi Könyvtárához könyvtáros-nyomdásszá.

Erről az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetői, Balkay Géza és a Vakok Országos Szövetsége, valamint a Közoktatásügyi Népbiztosság II/4. és VII/3. ügyosztálya értesítendő.

Budapest, 1919. július 25.

Lukács s. k.
népbiztos.

A volt Omge könyvtára — Földműves szakkönyvtár.

159314/919/VI. I. sz.

Elrendelem, hogy a volt Omge könyvtára átszerveztessék Földműves-szakkönyvtár néven mezőgazdasági szakkönyvtárrá és a közönség számára haladéktalanul nyitassék meg.

Elrendelem továbbá, hogy az Omge könyvtárának katalogusa a Mezőgazdasági Múzeum és Földművelésügyi Népbiztosság könyvtárának katalogusával egyesítettessék. Illetőleg ez utóbbi könyvtárak katalogus-céduláiról másolatok készítettessenek és a cédula-másolatok az Omge könyvtárának cédula-katalogusával közösen elrendeztessenek.

A rendelet végrehajtását az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetőjének köteleességévé teszem.

Lukács s. k.
h. közokt. népbiztos.

A volt Omge könyvtára átszervezésére vonatkozólag egyidejűleg kiadott rendeletem szövegének tudomás és mihez tartás végett idecsatolása mellett, Ön javaslatára a Földművelésügyi szakkönyvtárhoz (Omge könyvtára) Murányi Nándor, Telcs Béla és Gacsó Károly elvtársakat könyvtári szakmunkásokká nevezem ki. Nevezett elvtársakat felhívom, hogy a könyvtárügyi népbiztosi rendelet szigorú betartásáról gondoskodjanak.

A katalogus-egyesítési munkálatok megszervezésével és a Földműves Szakkönyvtár felügyeletével Podmanicky Horác elvtársat bizom meg.

Budapest, 1919. július hó 15.

Lukács s. k.
h. közoktatásügyi népbiztos.